

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА
ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО**

2018 година

Съдържание

- I. ВЪВЕДЕНИЕ
- II. ДЪРЖАВНА ПОЛИТИКА ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО
- III. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО
- IV. КООРДИНАЦИЯ НА ПОЛИТИКИТЕ ЗА ДЕЦАТА
- V. ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ГРИЖИТЕ ЗА ДЕЦА И РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ
- VI. НАСОКИ, МЕТОДИКИ, МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ
- VII. ФУНКЦИОНИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ДЕЦА 116 111
- VIII. НАЦИОНАЛНА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА
- IX. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИ И ИНИЦИИРАНЕ НА НОВИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ
- X. ИНИЦИАТИВИ, КАМПАНИИ ЗА ПРОМОТИРАНЕ ПРАВАТА НА ДЕТЕТО И ИЗГРАЖДАНЕ НА ПУБЛИЧЕН ОБРАЗ НА ДАЗД
- XI. СКЛЮЧВАНЕ НА СПОРАЗУМЕНИЯ, ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЯНА НА НОРМАТИВНИ АКТОВЕ
- XII. АДМИНИСТРАТИВНА И АДМИНИСТРАТИВНО-НАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ
- XIII. УЧАСТИЕ В МЕЖДУНАРОДНИ ФОРУМИ И ИНИЦИАТИВИ С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ
- XIV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Реализирането на основните дейности на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) през 2018 г. се основава на изпълнението на заложените в Оперативния план за 2018 г. на ДАЗД цели, в пълно съответствие с националното и международно законодателство, както и с Програмата за управление на Правителството на Република България за периода 2017-2021 г.

Наред с изпълнението на основните ангажименти на агенцията и с оглед изтичане на срока на най-важния стратегически документ Националната стратегия за детето 2008-2018 г. основен фокус на дейността на ДАЗД през изминалата и настояща година е своевременното организиране и провеждане на процеса по изготвяне и приемане на новата Национална стратегия за детето 2019-2030 г.

В тази връзка, за постигането на основната цел, а именно създаване на новия стратегически документ, ДАЗД обедини усилията на държавните институции, гражданските организации, професионалистите, работещи с деца за изготвяне на дългосрочен документ, очертаващ насоките на развитието на политиките за деца до 2030 г., който да отразява визията и основните приоритети на държавата, с оглед защита и гарантиране на основните права на детето във всички сфери на обществения живот.

Основен приоритет пред ДАЗД през 2018 година беше изготвянето на Доклад-анализ за изпълнението на Националната стратегия за детето 2008-2018 г., който изследва изминалия десетгодишен период на действието на този важен стратегически и политически документ.

Друг приоритет в работата на Агенцията през 2018 година бе планирането и осъществяването на контролната и мониторингова дейност. Чрез извършване на проверки бе проследено качеството на грижата за децата във всички услуги от резидентен тип за деца – център за настаняване от семеен тип, както и всички специализирани институции за деца – домове за деца, лишени от родителска грижа. Основна цел на тематичните проверки бе да се изследват грижите, които се полагат, ефективността в работата и закрилата от насилие за настанените в услугите деца, както и да се планират адекватни политики за закрила на детето в процеса на деинституционализация, съобразно Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“. В резултат на извършената контролна дейност през 2018 година бяха проверени всички дневни центрове за деца с увреждания. Резултатите от тази проверка дадоха възможност да се изследва качеството на този вид услуга и подкрепата, която се оказва от страна на държавата и на лицензираните доставчици, чиято услуга не е делегирана от държавата дейност, на детето и на неговото семейство, за по-пълна възможна социална интеграция.

II. ДЪРЖАВНА ПОЛИТИКА ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Основната функция на Държавната агенция за закрила на детето е свързана с разработването на насоки за развитие на държавната политика за детето, създадени на базата на дейността на всички органи по закрила на детето и съобразени с действащото национално и международно законодателство.

На тази основа, през 2018 г. усилията на екипа на Агенцията бяха фокусирани върху анализ на действащата система за закрила на децата в Р. България, анализ на политики и добри практики, с оглед предприемане на действия и мерки за организиране, координиране и създаване на нови механизми и стандарти, както и усъвършенстване на действащите, с цел постигане на ефективно взаимодействие и подобряване на комуникацията между отговорните институции и организации, работещи в областта на закрилата на правата на децата в Република България.

1. Отчет на Национална Стратегия за детето 2008-2018 г.

През изминалата 2018 година, бе изготвен Доклад-анализ за изпълнението на Националната стратегия за детето 2008-2018 г., който третира изпълнението на този важен стратегически документ през целия десет годишен период. Докладът съдържа подробна информация, предоставена от различни институции, а именно: Министерството на труда и социалната политика, Министерството на здравеопазването, Министерството на образованието и науката, Министерството на културата, Министерството на младежта и спорта, Министерството на правосъдието, Министерството на вътрешните работи, Националния център по обществено здраве и анализи и Националната комисия за борба с трафика на хора.

Основна цел на доклада е представяне и оценка на изпълнението на Стратегията, настъпилите промени в социално-икономическата и политическата среда, постигнатите резултати и осъществения напредък през целия период на нейното действие. Структурата следва последователността, в която са дефинирани оперативните цели на Стратегията, както и формулираните в нея приоритетни области на въздействие. Тези области на въздействие обхващат всички сфери на обществения живот, които оказват влияние върху благосъстоянието на децата – семейна среда, здравно обслужване, образование, отдих и свободно време, алтернативни грижи, жизнен стандарт и социално подпомагане, преодоляване на експлоатацията и злоупотребата с деца, специални мерки за закрила на децата, зачитане на тяхното мнение и право на идентичност, както и защита срещу дискриминация. Осъществените дейности и предприетите мерки за постигането на оперативните цели са групирани тематично и са представени по приоритетни области. В доклада се акцентира върху работата на агенцията за изпълнение на Националната стратегия за детето 2008-2018г. в качеството ѝ на орган, който координира формулирането и реализирането на политиките за детето в България. Документът съдържа обобщение на изпълнението на този документ, както и основните проблеми и предизвикателства в дългосрочен план, които предстоят да бъдат решени.

Намаляването на детската бедност е дефинирано като първа оперативна цел в Националната стратегия за детето 2008-2018 г. Поради това, в тази цел е отделено значително внимание на общата демографска и икономическа ситуация в страната. Статистическите данни показват, че през периода на действие на Стратегията рискът от бедност сред децата не намалява, както и не намалява делът на децата, които живеят в бедност. Т.е. рискът от бедност и социално изключване сред децата е функция на общото икономическо, демографско и социално развитие на страната.

Намаляването на относителния дял на децата, отглеждани в специализирани институции и осигуряването на възможност те да живеят и да се развиват в семейна

среда е един от най-ясно изразените положителни резултати на Стратегията. Изпълнението на Плана за действие към Националната стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България“ показва, че това е най-мощната реформа в системата за закрила на детето в България - както от гледна точка на постигнатите резултати и създадените нови услуги, така и според ангажираните институции. Броят на децата в специализираните институции е намален значително – с над 90%.

Втората оперативна цел в Стратегията е свързана със създаването на условия за равен достъп до качествена предучилищна подготовка и училищно образование за всички деца. Равният достъп до качествено образование е предпоставка и условие за личностно развитие, разгръщане на потенциала на всяко дете и превенция на социалното изключване. Факторите, които водят до отпадане от училище, са многобройни, като значителна част от тях са свързани с материалното състояние на семействата. От друга страна, налице е целенасочена политика за подобряване на владеенето на българския език от децата, за които той не е майчин, като основа за ефективно включване в учебния процес и подобряване на образователните постижения на тези ученици. Формирането на ключовите компетентности е дефинирано като основна образователна цел в Закона за предучилищното и училищното образование, който е в сила от 2016 г. Компетентностният подход е поставен и в основата на учебните програми, които Министерството на образованието и науката (МОН) разработва по силата на закона и постепенно въвежда в учебната практика. Целенасочено се подкрепя и развитието на иновативни училища, в които се експериментират модерни подходи на организация, осъществяване и управление на учебния процес.

Третата оперативна цел е свързана с подобряването на здравето на децата. Данните за детската смъртност, която е един от най-значимите индикатори за материалното, здравното и културното равнище на населението, очертават динамична картина. От анализа на Стратегията е видно, че именно през 2016 г. е достигнато най-ниското ниво на детската смъртност в цялата история на демографската статистика в България.

Налице е подобряване на показателите за спазване на имунизационния календар, като част от поставената задача за подобряване на профилактиката на здравето при децата. Постигнати са резултати и по отношение на ограничаването на риска от разпространяване на тютюнопушенето, злоупотребата с алкохол, употребата на наркотични вещества и др. Майчината смъртност също показва устойчива тенденция на понижаване след 2013 г. Анализът показва, че са налице данни, свързани с намаляване на броя на децата, които за първи път са освидетелствани от експертна лекарска комисия за наличие на увреждане.

Проблемът за детското участие при формирането и изпълнението на политики, свързани с децата, е дефиниран като четвърта оперативна цел на Стратегията. Развитието на система за осигуряване на детското участие е основен приоритет в работата на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД), към която е създаден Съвет на децата, с национално представителство. В периода на своето съществуване Съветът се превръща във форум, който дава възможност децата да изразят мнение и да участват при формирането на политиките, които ги засягат. Децата получават възможност да изразяват своето мнение и да оказват влияние върху взимането на

решения за техния живот и бъдеще и да постигат промяна. Това е информирано и доброволно включване на всяко дете, в това число и на децата от уязвими и маргинализирани общности, на различна възраст при взимането на решения по всички теми, засягащи техния живот.

Анализът за изпълнението на Националната стратегия за детето 2008-2018 г изведе няколко основни извода, а именно:

❖ На първо място, ограничеността, а в някои сектори и липсата на задълбочена и систематизирана статистическа информация, в това число и единна информационна система, съществено затруднява планирането, провеждането и мониторинга на политиките по закрила на детето, базиращи се на конкретни данни и доказателства.

❖ На второ място, равнището на координация и интегрираност на усилията на различните участници в политиките по закрила на детето и повишаване на неговото благосъстояние са сравнително ниски. Дейностите по реализация на Стратегията представляват в повечето случаи сбор от секторни политики, връзката между които не е очевидна. Секторният подход в реализирането на политиките за детето препятства постигането на достатъчно ефективно сътрудничество между ведомствата и отговорните институции. Необходимо е ефективно междуинституционално сътрудничество, което да гарантира пълноценно изпълнение на политиките за закрила на детето, надграждане и устойчивост на резултатите.

❖ На трето място, въпреки че Стратегията е ориентирана към всички деца, дейностите по нейната реализация са насочени в повечето случаи към децата в риск. Разбира се, не може да се отречат институционалните усилия към подкрепа на семействата и превенцията срещу попадане на децата в риск, както и политиките за повишаване на качеството на живот и развитието на всички деца.

Изводите от анализа за изпълнението на Националната стратегия за детето 2008-2018 г. послужиха за базисна основа в процеса на разработването на проекта на Националната стратегия за детето 2019-2030 г.

2. Разработване на Национална Стратегия за детето 2019-2030 г.

Разработването на Националната стратегия за детето 2019-2030 г. се основава на чл. 1, ал. 3 от Закона за закрила на детето и на Решение от 39-то заседание на Националния съвет за закрила на детето (НСЗД), проведено на 9 май 2018 г. Изпълнението на това решение е свързано със създаването на междуинституционална работна група за разработване на стратегическия документ, под председателството на председателя на Държавната агенция за закрила на детето. В състава на групата са включени представители на държавни институции и представители на неправителствените организации, развиващи дейности в областта на правата на децата. Към групата са привлечени и външни експерти с значим професионален опит и висока експертиза в областта на защитата на правата на децата.

В тази връзка, през 2018 година, усилията на ДАЗД бяха главно насочени към изготвянето на Националната стратегия за детето 2019-2030г., чийто процес на реализация се извърши чрез прилагането на прозрачен и комплексен подход в съответствие с добрите административни практики за изготвяне на национални стратегически документи.

Механизмът за изработването му включваше предварителен консултативен процес с професионални организации, академични среди, родителски организации,

неправителствени организации и деца, и обсъждане в два по-малки формата на междуведомствената работна група, по тематичните области „Семейна среда, отдих, достъп до правосъдие, сигурна среда“ и „Здраве, образование, здравословен начин на живот, ранно детско развитие“. За периода от май до ноември 2018 г., работната група проведе 6 присъствени заседания, като за този период членовете на групата обменяха и коментари, становища и предложения, свързани със съдържателната част и структурата на документа. В различните етапи от изготвянето на документа активно се включиха и членовете на Консултативния съвет по въпросите на децата, към председателя на агенцията, в който участват експерти от различни области, отнасящи се към политиките за деца. Членовете на Консултативния съвет участваха в заседанията на междуведомствената работна група по Стратегията, както при обсъждането на отделните тематични области, така и при представянето на цялостния стратегически документ.

В процеса на изготвяне на Стратегията е важно да се отбележи, че при дефинирането на тематичните области и необходимите интервенции за постигането на ключовите реформи е търсен консенсус и отчитане на гледните точки на различни групи, т.е. професионални организации, специалисти, педагози, психолози, социолози и експерти, занимаващи се със стратегическо планиране и формиране на политики. Бяха проведени срещи в различни формати с различни целеви групи, което е поредното доказателство за провеждане на конструктивен диалог при изготвянето на документа. Проведена бе и отделна консултативна среща с членовете на Националния съвет за закрила на детето, представители на държавните институции на ниво заместник-министри и ръководители на държавни органи. Целта на срещата беше синхронизиране на ключовите стъпки и ангажиментите на държавните институции при разработването на новия стратегически документ.

В процеса на подготовка председателят на ДАЗД проведе над 45 двустранни срещи с представители на различни професионални области, свързани с политиките за деца, включително и с народни представители от парламентарните комисии към Народното събрание.

На 1 октомври 2018 г. в гр. Пловдив ДАЗД, съвместно с Пловдивския университет „П. Хилендарски“, организира Национална консултативна среща. На консултативната среща бяха обсъдени политиките за децата във връзка с тематичните области на новия стратегически документ. В нея взеха участие над 150 представители на висши училища, синдикати, директори на училища и детски градини, ръководители на държавни институции и представители на организации от неправителствения сектор. Децата, представители на Съвета на децата към ДАЗД, взеха активно участие и бяха включени в процеса на консултиране. Те представиха своите предложения в началото на Националната консултативна среща и участваха в дискусията за приоритетите на Стратегията.

Дейностите, свързани с Националната стратегия за детето 2019-2030 г. продължават и през 2019 г. с публикуването на стратегическия документ на Портала за обществени консултации на Министерския съвет и предприемане на последващи действия за провеждане на съгласувателната процедура, след което ще бъде представена на вниманието на членовете на Министерски съвет.

3. Отчет на Национална програма за закрила на детето 2018 г.

През 2018 г. едновременно с процеса по изготвяне на новия стратегически документ Националната стратегия за детето 2019-2030 г. бе подготвен и проект на доклад за изпълнението на Националната програма за закрила на детето (НПЗД) 2018 г. Документът бе изготвен от работна група „Координация на дейностите и политиките” към Националния съвет за закрила на детето (НСЗД), в съответствие с чл.1, ал. 3 от Закона за закрила на детето (ЗЗДт). В края на миналата година, членовете на междуинституционалната работна група работиха изключително активно и въпреки кратките срокове, документът беше структуриран и напълно изработен.

Проектът на този доклад има информативен характер, но същия отчита основните постижения в политиките за децата през 2018 г., а именно: изготвянето на проект на Закон за социалните услуги; напредъка в процеса на деинституционализация; стартирането на работата по създаване на Националната стратегия за ранно детско развитие; развитието на социалните услуги за деца, включително и иновативните; актуализирането на координационните механизми за деца-чужденци, търсеци и получили закрила на територията на страната и за работа по случаи на насилие над деца, като се използва мултидисциплинарен подход и други.

Основните изводи и препоръки, които съдържа доклада по изпълнението на Националната програма за закрила на детето 2018 г. са свързани с: насочване на усилията на всички специалисти за създаване на здравословни навици за хранене на децата; предприети са мерки за повишаване на знанията на децата за опасностите в Интернет; продължаване на усилията на всички специалисти за постигане на по-голяма съгласуваност между политиките за деца на местно, регионално и национално ниво; предприемане на мерки свързани с актуализирането на Националната програма за подобряване на детското и майчино здравеопазване; предприемане на мерки за развитие на интегрирани здравно-социални услуги за деца и финализиране на процеса на деинституционализация на деца до 3 години чрез закриване на всички Домове за медико-социални грижи за деца; продължаване на процеса по деинституционализация и поэтапно закриване на Домовете за деца, лишени от родителски грижи; необходимост от предприемане на мерки за подобряване на условията за прием и настаняване на децата-чужденци на територията на България и спазването на правата им за сигурност, достъп до правни, здравни и образователни услуги; подобряват се условията за достъп до спорт и културни събития на децата; активно се работи по създадения механизъм за проследяване на образованието на всяко дете в нашата страна; предприети са действия за утвърждаване на модела за детското участие; продължава работата по окончателното приемане на Закона за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица.

4. Разработване на Национална програма за закрила на детето 2019 г.

През 2018 г. в изпълнение на чл. 1, ал.3 от Закона за закрила на детето и Правилника за неговото прилагане, ДАЗД организира и координира работата на междуинституционална работна група към Националния съвет за закрила на детето, която изработи проект на Националната програма за закрила на детето за 2019 г. (НПЗД).

Националната програма включва следните пет основни стратегически цели:

Стратегическа цел 1: Гарантиране на майчиното и детско здраве и насърчаване на здравословния начин на живот и здравната култура.

Стратегическа цел 2: Гарантиране на достъпа на всяко дете до качествено образование и грижи на всеки етап от жизнения цикъл и придобиването на умения и компетентности за пълноценно включване в обществото.

Стратегическа цел 3: Подобряване на стандарта на живот на всяко дете и гарантиране на правото му да живее в подкрепяща развитието семейна или близка до семейната среда.

Стратегическа цел 4: Гарантиране на правото на всяко дете до сигурна среда, превенция и защита от насилие и от други вредни действия и ефективен достъп до правосъдие.

Стратегическа цел 5: Осигуряване на възможности за участие на детето във вземане на решения по въпроси, които го касаят, както и достъп до игра, спорт, културни и други дейности, които подкрепят развитието му и формират граждански компетентности.

Важен момент при разработването на проекта на НПЗД 2019 г. е възприетия подход, който има за цел да обхване жизнения цикъл от развитието на детето, като по този начин по прецизно се насочват усилията на институциите спрямо отделните фази от жизнения цикъл на развитие на детето (ранна детска възраст – 0-6/7 г. и период на детство и юношество – 7-18 г., като се вземат предвид спецификите на периодите 7-13/14 г. и 14/15-18 г.).

В сравнение с предходната програма, освен стратегическите цели, са описани и **тематичните области на въздействие:**

1. Здраве и здравословен начин на живот;
2. Качествено образование за всички деца;
3. Семейна среда, алтернативна грижа и стандарт на живот;
4. Сигурна среда и достъп до правосъдие;
5. Отдых и свободно време/детско всекидневие.

Нов момент в НПЗД 2019 г. е, че за първи път неправителствени организации (НПО) са водещи по изпълнението на определени мерки: напр. застъпническа кампания за детска многопрофилна болница – Национална мрежа за децата; приобщаващо образование – Институт по социални дейности и практики (ИСДП); безопасен интернет – Център за безопасен интернет и др. Важен елемент в програмата за 2019 г. е включването на по-прецизни индикатори за изпълнение на заложените цели и мерки, както и планиране на средства за финансиране за дейностите, които ще се изпълняват.

За всяка конкретна дейност, включена в проекта на НПЗД 2019 г. са описани отговорните институции, източниците на финансиране, очакваните резултати, както и индикатори с текущи и целеви стойности. Заложените мерки ще допринесат за гарантиране на спазването на правата и интересите на децата в Република България

Предизвикателствата по отношение на политиките за деца през 2019 г., са: стартирането на работата по създаването на нов Закон за детето и семейството, приоритет за правителството, финализирането на работата по изработването на Национална стратегия за ранно детско развитие, стартирането на работата по изграждането на специализиран център за непридружени деца - бежанци, както и продължаване на работата по окончателното приемане на проекта на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица.

Проекта на Националната програма за закрила на детето за 2019 г. беше одобрен на заседание на Националния съвет за закрила на детето, проведено на 14 февруари 2019 г. и предстои, след приключване на съгласувателната процедура, да бъде внесен за разглеждане и приемане от Министерски съвет.

5. Национална програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца 2017-2020 г. и Отчет за изпълнението на Плана за действие 2017-2018 г. за изпълнение на Националната програма и изготвяне на План за действие за периода 2019-2020 г.

В съответствие с правомощията на председателя на ДАЗД по чл. 17а, ал. 1, т. 2 от ЗЗДет., в периода 2016 – 2017 г., бяха разработени Национална програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца 2017-2020 г., приета с Решение № 115 от 9 февруари 2017 г. на Министерския съвет и План за действие за периода 2017-2018 г. към този стратегически документ, приет с Решение № 409 от 27 юли 2017 г. на Министерския съвет.

Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца отговаря на целите, залегнали в Националната стратегия за детето 2008-2018 г., като се базира на редица национални и международни актове, стратегически документи, планове и доклади. Програмата е съобразена със следните актове с международен характер: Конвенцията на ООН за правата на детето, Общ коментар № 13 (2011) Правото на детето на свобода от всички форми на насилие, Общ коментар № 8 (2006) Право на детето на закрила от телесно наказание и други жестоки или унижителни форми на наказание (член 19; член 28, параграф 2, и член 37, наред с други), Общ коментар № 14 (2013) Най-добрият интерес на детето – първостепенно съображение, Насоките за алтернативни грижи за деца, Конвенция на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие, Стратегия на Съвета на Европа за правата на детето (2016-2021).

Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца има няколко основни стратегически цели, а именно: Повишаване на ефективността на мерките за закрила на децата от насилие; Създаване на ефективна система за превенция на домашното насилие над деца; Превенция на сексуалното насилие, сексуалната злоупотреба и сексуалната експлоатация на деца; Превенция на всякакви форми на насилие срещу деца; Превенция на насилието срещу деца в образователната система; Създаване и развитие на различни услуги, модели и инструменти за превенция на насилието и работа с деца, жертви и извършители на насилие; Повишаване на капацитета на професионалистите, работещи с деца и подобряване на междуинституционалното сътрудничество и координация; Повишаване на

чувствителността и информираността на обществото по въпросите на насилието над деца.

В Плана за действие за периода 2017-2018 г. към Програмата, в съответствие с основните стратегически цели на документа, са предвидени конкретни мерки и дейности в краткосрочен план. Първият план за периода 2017 – 2018 г., е приет с Решение на Министерския съвет № 409 от 27.07.2017 г.

За изпълнението на Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца 2017-2020 г., се приемат двугодишни планове за действие с конкретни мерки и дейности за изпълнение на стратегическите и оперативните цели. За координацията между отговорните институции за планиране на мерки и дейности в плана, отговаря ДАЗД, чрез междуинституционалния механизъм на Междудомствена работна група „Превенция на насилието и злоупотребата с деца” към НСЗД. Основните отговорни органи и институции за изпълнението на Програмата са: Държавна агенция за закрила на детето; Министерство на правосъдието; Министерство на вътрешните работи; Министерството на образованието и науката; Министерството на труда и социалната политика; Министерството на здравеопазването; Министерство на културата; Министерство на младежта и спорта; Министерство на земеделието и храните; Агенцията за социално подпомагане; Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда”; Кметовете на общините, като доставчици на социални услуги за деца; Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, като НПО сектора също участва при изпълнението на определени оперативни цели по Програмата.

Мониторингът на изпълнението на Програмата се осъществява чрез изготвяне на периодични доклади, отчитащи напредъка по изпълнението на мерките и дейностите, заложи в двугодишните планове за действие. Периодичният доклад за 2017 г. е публикуван на официалната електронна страница на Държавната агенция за закрила на детето:

<https://sacp.government.bg/sites/default/files/politics/politika-na-zakrila-na-deteto-86.pdf>.

През изминалата година активно се работи по изготвяне на доклада за 2018 г., съдържащ периодичен отчет по изпълнението на План за действие за периода 2017-2018 г. към Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца 2017-2020 г. Изготвен е на база обобщената информация, получена от: Министерство на младежта и спорта; Министерство на труда и социалната политика; Министерство на вътрешните работи; Министерство на образованието и науката; Министерство на правосъдието; Министерство на здравеопазването; Държавна агенция за закрила на детето; Национален статистически институт; Агенция за социално подпомагане; Национална комисия за борба с трафика на хора; Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“; Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“; УНИЦЕФ България; ЛУМОС България; ВКБОНН; Център за приобщаващо образование; Фондация „Приложни изследвания и комуникации“ чрез Център за безопасен интернет; Национална мрежа за децата.

През 2018 г. активно под ръководството на ДАЗД, в рамките на работна група „Превенция на насилието и злоупотребата с деца“ продължи работата по разработване на следващия план за действие за периода 2019-2020 г., въз основа на постъпилите предложения на отговорните институции.

Работата по двата документа - План за действие за 2019-2020 г. и Доклад за 2018 г., съдържащ периодичен отчет по изпълнението на План за действие за периода 2017-2018 г. към Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца 2017-2020 г. са финализирани през месец януари 2019 г. и са приети с решение на Националния съвет за закрила на детето, на заседание, проведено на 14 февруари 2019 г. и предстои, след приключване на съгласувателната процедура, Плана за действие за периода 2019 – 2020 г. да бъде внесен за разглеждане и приемане от Министерски съвет.

III. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕТЕТО

Едно от правомощията на Държавната агенция за закрила на детето е да мониторира и контролира спазването на правата на детето, състоянието, функционирането и проблемите на системата на закрила на детето. Това се постига чрез извършване на проверки и активно набиране на информация от постъпилите в ДАЗД сигнали, жалби и предложения, включително и от Национална телефонна линия за деца 116 111, чрез самосезиране от печатни и електронни медии, от проведените консултации на граждани и юридически лица, проведени национални и регионални срещи, работни срещи на местно ниво и преки наблюдения. Служителите от агенцията издават актове за установяване на административни нарушения по реда на Закона за закрила на детето (ЗЗДет.), като по този начин се реализира и административно-наказателната дейност.

Контролът се осъществява чрез периодични проверки по утвърден план, проверки при сигнал за нарушения на правата на детето и за спазване на стандартите за социални услуги за деца, така също и последващи проверки за проследяване изпълнението на дадени задължителни предписания. Последващи проверки за проследяване изпълнението на дадено задължително предписание се планират в случаите, при които в определения в задължителното предписание срок от ръководителя на проверявания обект не постъпи отговор в ДАЗД за изпълнението му, или постъпи непълна или неточна информация, също така и в случаите, при които при първоначалната проверка са установени многобройни пропуски и нарушения, лошо качество на грижа, които налагат извършване на проверка за проследяване на изпълнението им.

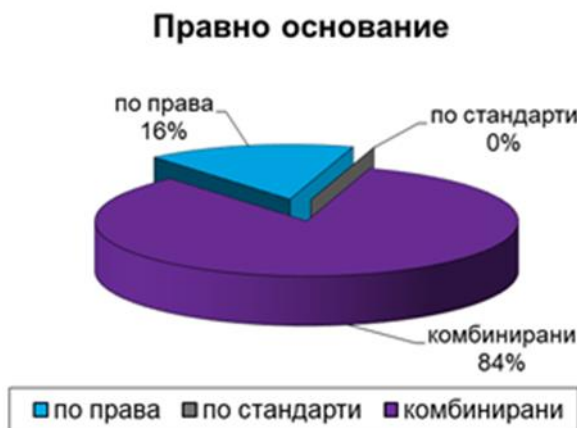
1. Извършени проверки.

През 2018 г. служителите на ГДКПД извършиха общо 471 броя проверки, от които:

- ❖ 81 броя проверки по сигнал;
- ❖ 385 обекта от 2 планови проверки;
- ❖ 5 броя проверки за проследяване изпълнението на дадени задължителни предписания след извършени проверки.

Съобразно правното основание, проверките са разпределени както следва: по права са 73, комбинирани по права и стандарти—385 бр., няма извършени проверки само за проследяване спазването на стандартите по Наредбата за критерии и стандарти за социални услуги за деца. От проверките по права 347 бр. са за насилие, но следва да се има предвид, че плановете проверки в Центрове за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) и Домове за деца лишени от родителска грижа (ДДЛРГ) общо 293 на брой, касаят правото на детето на закрила срещу насилие.

Първата тематична планова проверка, извършена в ЦНСТ (278 бр.) и ДДЛРГ (15 бр.) бе с основна цел да се изследват грижите, които се полагат и закрилата от насилие за децата, настанени в социални услуги от резидентен тип, ефективността в работата на ЦНСТ и ДДЛРГ по предотвратяване на различни видове насилие върху децата, както и да се планират адекватни политики за закрила на детето в процеса на деинституционализация, съобразно Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“.

Втората тематична планова проверка е извършена по разпореждане на г-н Бойко Борисов, министър-председател на Р. България, като са проверени 92 Дневни центъра за деца/младежи с увреждания. Основната ѝ цел бе да се направи моментна снимка за състоянието и качеството на услугите за деца с увреждания, предоставяни от лицензирани доставчици и от общините, да се изследват мерките за осигуряване на социални, здравни и интегрирани здравно-социални услуги за децата с увреждания.

Важно е да се отбележи, че за гореописаните планови проверки са съставени национални анализи, които съдържат резултатите от тях, както и са информирани компетентните органи и институции.

2. Издадени от председателя на ДАЗД задължителни предписания (ЗП).

В резултат на извършения контрол, от председателя на ДАЗД през 2018 г. са издадени 430 бр. задължителни предписания (ЗП) с 2483 т., придружени с писмени методически указания за изпълнението им и механизъм за взаимодействие между отговорните институции.

Сравнени с 2017 година, през който период са издадени 172 бр. ЗП, през 2018 г. броят на ЗП се е увеличил с 258 бр.

Издадените задължителни предписания са както следва:

- 33 бр. от стартиралата през м. ноември 2017 г. планова проверка в дирекции „Социално подпомагане” относно спазване на условията и реда за настаняване на деца извън семейството и вписването им в Регистъра на децата, които могат да бъдат осиновени при условията на пълно осиновяване, както и на работата на регионалните дирекции за социално подпомагане;
- 258 бр. от стартиралата през м. февруари 2018 г. планова проверка в ДДЛРГ и Центрове за настаняване от семеен тип на деца и младежи, относно спазване правото на детето, регламентирано в чл. 19, т. 1 и 2 от Конвенцията на ООН за правата на детето, относно спазване правото на закрила на детето, регламентирано в чл. 10, ал. 1 и чл. 11, ал. 2 от Закона за закрила на детето, както и Стандарти 14, 17, критерии 5 и 6 на Стандарт 21 и Стандарт 24 от Приложение № 3 към чл. 48 от Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца - 238 бр. ЦНСТДБУ и ЦНСТДМУ, 7 бр. ЦНСТДУППМГ и 13 бр. ДДЛРГ;
- 77 бр. от стартиралата през месец септември тематична планова проверка в Дневните центрове за деца с увреждания, относно спазване правото на детето, регламентирано в чл. 18, т. 2 и чл. 23, т. 2 и т. 3 от Конвенцията на ООН за правата на детето, както и критерий 1 на Стандарт 4, Стандарт 7 и критерий 7 на Стандарт 12 от Приложение 1

- 1 бр. от извършена последваща проверка за проследяване изпълнението на дадено задължително предписание;
- 61 бр.от извършени проверки по сигнал.

През 2018 г. от председателя на ДАЗД при извършени проверки по сигнал са издадени 61 бр. ЗП с 314 точки, а именно:

- 20 бр. ЗП със 115 точки на дирекции „Социално подпомагане“;
- 21 бр. ЗП с 94 точки на образователни институции;
- 20 бр. ЗП със 105 точки на доставчици на социални услуги;

В ДАЗД е постъпил отговор за изпълнение на задължително предписание от ръководителите на 59 институции. Няма постъпила обратна информация за изпълнението от страна на 1 институция – ЦНСТДМУ, гр. Попово. За отчетния период има обжалвано само 1 ЗП – ДСП Лозенец, гр. София. Оспореният акт е вътрешно-служебен административен акт, който е изключен от приложното поле на АПК, съгласно нормата на чл. 2, ал.2, т.3 от АПК. По същността си това е акт, с който се създават права и задължения за органи или организации, подчинени на органа – издател на акта. Спорът в първоинстанционното производство е между два административни органа, по смисъла на параграф 1, т.1 от ДР на АПК, каквато възможност законодателят не е предвидил изрично, а общите правила на АПК, към които е налице препращане от ЗЗДет., също не уреждат. АССГ оставя в сила определението, което не подлежи на обжалване и с което се оставя без движение жалбата на ДСП – Лозенец срещу издаденото задължително предписание, което е влязло в сила. От страна ДСП – Младост е върнат отговор за изпълнение на даденото ЗП, но същото се обжалва от трета страна (един от родителите).

3. Мониторинг на системата за закрила на детето.

През 2018 година е извършено наблюдение в 1 обект – Регистрационно-приемателен център (РПЦ) – гр. Харманли, област Хасково, относно спазване правата на настанените деца, съгласно чл. 22, т. 1 от Конвенцията на ООН за правата на детето. Целта на мониторинга е повишаване качеството на грижа, подобряване на междуинституционалното сътрудничество и гарантиране правата на непридружени деца, чужди граждани. Към момента на мониторинга (м. август 2018 г.), по данни на служителите в РПЦ – Харманли, са настанени 268 лица и 103 деца, от които 13 са непридружени (11 непълнолетни и 2 малолетни деца). Непридружените деца са съответно: 6 деца от Афганистан, 6 деца от Сирия и 1 дете от Ирак. Четири от тях са в процедура за определяне на настойник/попечител, 78 деца са в процедура по предоставяне на статут, 9 от които непридружени. Няма деца, ползващи социални услуги. Констатиран сериозен проблем е обстоятелството, че децата, получили статут, продължават да пребивават в центъра, тъй като няма къде да бъдат настанени.

Няма приемни семейства, които да желаят да се грижат за деца-бежанци, а резидентните социални услуги отказват настаняване под различен претекст. Притесненията на служителите в РПЦ са свързани с недостатъчния брой социални работници от ДСП – Харманли, които следва да работят с непридружените деца.

Проблемът е поставян официално от ДАЗД и ДАБ пред АСП, като служителите на РПЦ – Харманли са предложили разкриване на допълнителен щат за социален работник към ДСП – Харманли за работа само с непридружени деца, който да обхваща

децата от момента на тяхното пристигане до края на престоя. По случаите на непридружени деца се работи междуинституционално, като за важни обстоятелства се обменя информация с оглед спазване правата на децата. От страна на РПЦ е осигурена здравна помощ, хранене. Множеството неправителствени организации, които работят „на терен“, предоставят юридически консултации, психологически консултации, социална медиация, ангажиране на деца с различни дейности, превод, поддържане на връзка с училищата, в които учат децата.

4. Жалби и сигнали на граждани и юридически лица.

Работата по жалби и сигнали на граждани или юридически лица е част от дейността на Държавната агенция за закрила на детето, по отношение на мониторинга за спазване на правата на децата. Всички жалби, молби и сигнали на граждани, юридически лица, държавни институции, както и анонимни писма за насилие над деца, постъпили в агенцията се разглеждат от служителите в законоустановения срок. При някои от подадените жалби се създават затруднения, във връзка с непосочен конкретен проблем, като в тези случаи се налага от подателя да бъде изисквана допълнителна информация, но като цяло се наблюдава тенденция за по-ясно дефиниране на поставените въпроси.

През 2018 г. служителите на Държавната агенция за закрила на детето са работили по **3138 бр. преписки**, от които от предходни години са 1098 бр.

Регистрирани и обработени са 2040 броя нови преписки, от тях 794 от физически лица, 346 от юридически лица и по самосезиране 305. На Националната телефонна линия за деца 116 111 са подадени 595 сигнала.

През годината най-голям брой жалби и сигнали са постъпили в ДАЗД от физически лица - 794 бр., което като дялово съотношение е 39% от преписките, образувани след подаден сигнал или жалба. В сравнение с 2017 г. по този показател се отчита повишение, като през предходната година, подадените жалби в ДАЗД от физически лица са били 673 бр. 17 % или 346 бр. от сигналите са подадени от юридически лица - централни и териториални органи на изпълнителната власт, органи на съдебната власт, директори на образователни институции и детски заведения, неправителствени организации, медии и други, като в сравнение с 2017 г. (374 бр.) се наблюдава намаление. Значително е повишен броят на преписките по самосезиране, в сравнение с 2017 г., когато те са били 242 бр. През отчетната година в 15 % от случаите (305 бр.) служителите от агенцията са работили по самосезиране от изнесени информации в електронни медии и публикувани материали в печатни издания. Подадените сигнали на НТЛД са 29 % от общия брой на новопостъпилите преписки (595 бр.), като по този показател не се отчита динамика – броят е същият като през 2017 г. Случаите основно касаят деца, жертви на инциденти или насилие, наблюдава се и тенденция за подаване на сигнали за деца, въввлечени в родителски конфликти. В тези случаи информирането на компетентните органи – ОЗД/ДСП, МВР, прокуратура и др., е важно за своевременното предприемане на мерки съобразно тяхната компетентност.

За отчетния период са приключени общо 221 бр. преписки.

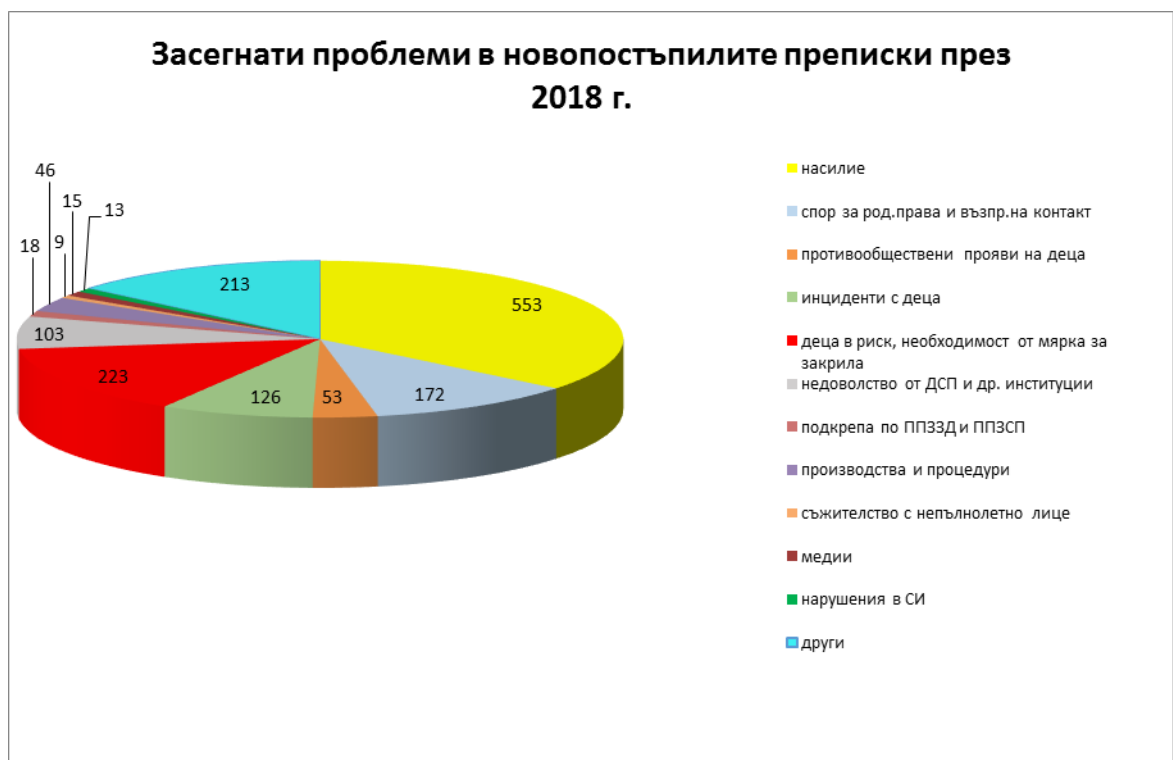
Най-високият дял от новопостъпилите преписки касае различните форми на насилие над деца – 553 бр., което представлява 38 % от новопостъпилите сигнали.

Преобладаващата част от тези сигнали касаят случаи на упражнено физическо насилие над деца – 218 случая, на второ място от общия брой сигнали за насилие са тези за системен отказ от полагане на грижи или незачитане на основни нужди на детето от страна на неговите родители (неглижиране) – 152 случая, следват сигналите за упражнено психическо насилие над деца – 110 бр. и за сексуално насилие или блудство с дете – 61 бр. В 30 бр. от жалбите се поставя като проблем използването на неподходящи и уронващи достойнството на детето методи на възпитание. В голяма част от сигналите подателите посочват повече от един вид насилие.

При сравнителен анализ с постъпилите сигнали за насилие през 2017 г. се отчита, че през 2018 г. е увеличен броят на жалбите по всеки един от разгледаните показатели, както следва:

- Сигнали за упражнено физическо насилие – 218 бр., спрямо 168 случая за предходната година;
- Неглижиране – 152 случая, като за 2017 г. техният брой е бил 133 бр.;
- Упражнено психическо насилие над деца – 110 бр. През 2017г. броят им е 99;
- Сексуално насилие или блудство с дете – 61 бр., спрямо 41 бр. сигнали за 2017 г.;
- Използване на неподходящи и уронващи достойнството на детето методи на възпитание – 30 бр., за предходната година техният брой е 26 преписки.

Общият брой на сигналите за насилие през 2018 г. се е увеличил с 94 бр. в сравнение с 2017 г. Тенденцията на високия брой сигнали, относно насилие във всичките му форми, би могла да се дължи на невъзможност от страна на жалбоподателите да се справят с поставения проблем и предвид сериозността му, разчитат на подкрепа от ДАЗД.

На второ място по засегнатата проблематика са преписките, които касаят деца в риск и необходимост от предприемане на мярка за закрила – 223 бр., които

представляват 15 % от общия брой на новопостъпилите преписки. Проблемите, които са застъпени в тези преписки са нарушени права и необходимост от предприемане на мярка за закрила на деца, поради неподходящи условия за отглеждане и възпитание, липса на адекватно задоволяване на здравни и образователни потребности, както и риск от отпадане от образователната система, неприемливо поведение и/или агресия спрямо и между деца, прояви на дискриминация, липса на законов представител и др.

В сравнение с 2017 г. се отчита, че новопостъпилите сигнали в ДАЗД, касаещи необходимостта от предприемане на мерки за закрила спрямо деца са намалели с 9 бр.

В 172 бр. от депозираните в ДАЗД нови жалби и сигнали, са застъпени проблеми, които касаят спорове за упражняване на родителски права и нарушени лични контакти на родителите с деца. Тези проблеми се съдържат и в голям брой преписки, по които се работи от години. В тази връзка се извършват проверки от органите по закрила поради факта, че и двамата родители подават множество жалби един спрямо друг, въвличайки и детето в конфликта. Ангажирането на държавните институции в повечето случаи не решава проблема за детето, тъй като тези родители не полагат никакви усилия, за да подобрят отношенията помежду си в името на детето и да го предпазят от психични травми. Значителна част от тези спорове са правно разрешени чрез влязло в сила съдебно решение, или определение на съда за привременни мерки, регламентиращо режима на лични контакти, които се нарушават от единия или другия родител, но независимо от това родителите не спазват постановеното решение на съда. През 2017 г. са постъпили 176 сигнала по тази тематика.

Минимално увеличение се отчита в броят на сигналите, в които е изразено недоволство и несъгласие от работата на служителите от отделите за закрила на детето към Дирекции "Социално подпомагане" – 103 бр. Най-често посочените проблеми касаят предприети или непредприети мерки за закрила, недоволство от съставените социални доклади по искане на съда, изразено или неизразено становище на социалния работник, неудовлетворение от предоставени консултации по процедурни въпроси и др. В сравнение с предходната година тези жалби са увеличени с 3 бр.

През отчетната година в ДАЗД са постъпили 18 преписки, които касаят търсене на съдействие за разрешаване на жилищни и материалните проблеми на семейството, настаняване на дете при близки и роднини и реинтеграция, възможности за подпомагане на семейството по реда на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето и на Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане, поради срещани финансови затруднения на семейството, като в сравнение с 2017 г. се наблюдава намаление с 3 бр. Решаването на тези проблеми не е от компетентността на ДАЗД и се налага да бъдат ангажирани други институции.

Жалбите, постъпили в ДАЗД, и в които са поставени въпроси, свързани с различни производства и процедури през 2018 г. са 46 бр. Най-често в тях са поставени въпроси, изискващи юридическа консултация или насочване по компетентност към други институции. В сравнение с 2017 г. броят на тези преписки е намалял с 13 бр.

Значително и тревожно увеличение се наблюдава в преписките, касаещи инциденти с деца. През 2018 г. в ДАЗД са постъпили 126 сигнала, в които е представена информация за възникнали произшествия и трагични събития с деца,

породени от различни обстоятелства. Съпоставката със сигналите за 2017 г. показва, че по този показател увеличението е със 72 бр.

Чувствително увеличение се отчита и в броя на постъпилите сигнали за противообществени прояви на деца – 53 бр. в сравнение с 2017 г. – 22 бр. През 2018 г. в ДАЗД са постъпили 15 сигнала, които са свързани с медийни продукти с неподходящо съдържание за деца или с тяхно участие, като по този показател се отчита понижение, в сравнение с 2017 г., когато преписките са били 32 бр.

Общо 9 са образуваните преписки след подаден сигнал за ранно съжителство или брак с ненавършили пълнолетие деца, като през 2017 г. броят им е бил 11 бр. 13 бр. от постъпилите сигнали касаят незадоволително качество на предлаганите грижи за деца в социална услуга от резидентен тип, като техния брой през 2017 г. е бил 7 бр.

ДАЗД е работила и по 213 сигнала, които касаят друга проблематика като: информация за действие, което следва да се предприеме, да бъде разпознато едно дете; сигнал за дете, нахапано от куче; полагане на труд от малолетни и др.

През 2018 г. се наблюдава увеличение на общия брой на постъпващите жалби и сигнали, в сравнение с предходната година, като увеличение е отчетено в броя на тези по самосезиране и постъпилите от физически лица, а е намалял броят от юридически лица. И през 2018 г. най-голям е броят на преписките за насилие над деца, както и през 2017 г., като е запазен приблизително относителния им дял.

Сравнителният анализ между двата периода според изложения проблем не отчита промяна в съотношението на проблематиката в постъпващите сигнали. Запазва се тенденцията на най-висок брой на сигналите за насилие, упражнено върху деца и между деца във всичките му форми, но през 2018 г. се наблюдава чувствително увеличение, като броят им (553 бр.) е значително повишен в сравнение с предходната 2017 г., когато са били 459 бр. Минимално понижаване бележат сигналите за спор за упражняване на родителските права и нарушени лични контакти между децата и родителите, както и жалбите за деца в риск и необходимост от предприемане на мерки за закрила. Значително увеличение, в сравнение с 2017 г. се отчита в подадените сигнали, в които са налице данни за инциденти с деца и за противообществени прояви на деца.

IV. КООРДИНАЦИЯ НА ПОЛИТИКИТЕ ЗА ДЕЦАТА

1. Национален съвет за закрила на детето.

Националният съвет за закрила на детето (НСЗД) е орган към Държавната агенция за закрила на детето с консултативни и координационни функции. Обсъждане и вземане на решения по важни теми в областта на правата на децата са сред прерогативите на този съвет, а именно: Националната стратегия за детето 2008-2018г, Национална стратегия за детето 2019-2030 г., отчет на Националната програма за закрила на детето 2018 г., Национална програма за закрила на детето 2019 г.

НСЗД има правомощието да обсъжда и координира други важни стратегически приоритети в държавната политика за закрила на детето, да дава предварително становище по проектите за нормативни актове, които съдържат разпоредби, свързани с правата на децата, преди внасянето им в Министерския съвет; да подпомага сътрудничеството с юридическите лица с нестопанска цел за формиране и провеждане

на държавната политика по закрила на детето; да осъществява наблюдение на изпълнението на национални, регионални и международни програми по закрилата на детето.

През 2018 г. бяха **проведени 3 заседания на Националния съвет за закрила на детето (НСЗД)**.

На 16 януари 2018 г. се проведе 38-то редовно заседание на Съвета. По време на заседанието бяха представени новите 12 членове на НСЗД от квотата на юридическите лица с нестопанска цел, избрани след проведена изборна процедура. По време на заседанието членовете на Съвета приеха проекта на Националната програма за закрила на детето 2018 г. Също така беше представен Национален доклад от съвместния проект „Инструмент за оценка на детското участие“, изпълняван от ДАЗД и Съвета на Европа през 2017 г. Посочени бяха основните изводи от доклада, а именно: България има добра нормативна база, която дава възможност за стимулиране и реализиране на детско участие. Подчертана бе необходимостта добрите практики, които са реализирани чрез Съвета на децата, да бъдат разширени и широко подкрепени.

На заседанието от страна на председателя на Съвета бе направено предложение за създаване на Междуведомствена работна група, ръководена в съпредседателство между ДАЗД и МТСП и с мандат изготвяне на предложение за актуализация до 2021 г. на Националната стратегия за детето 2008-2018 г. Предложението за сформирание на Междуведомствена работна група за удължаване на срока на Стратегията до 2021 г. беше подложено на гласуване, в резултат на което не беше постигнато съгласие за предложението и след дискусия с членовете се уточни, че е необходимо това предложение да бъде дискутирано по-обстойно преди вземането на окончателно решение.

На 9 май 2018 г. се проведе 39-то редовно заседание на Националния съвет за закрила на детето. Основната тема на заседанието бе стартиране на работата по създаване на нов стратегически документ за детето. Членовете на Съвета подкрепиха създаването на нова междуинституционална работна група към НСЗД с мандат да разработи Национална стратегия за детето. Пред членовете на Съвета бе представен и одобрен отчетът за изпълнението на Националната програма за закрила на детето 2017 г. Друг важен акцент бе поставен върху необходимостта от възобновяване на мандата на Междуведомствената работна група към НСЗД за децата-чужденци, търсещи или получили закрила на територията на Р България, с оглед подготовка на документа за стартиране на съгласувателна процедура за внасяне в Министерския съвет.

На 19 декември 2018 г. се проведе 40-то заседание на НСЗД. Основната цел беше обсъждането и приемането на проекта на Националната стратегия за детето 2019-2030 г. Проектът бе одобрен единодушно от членовете на Съвета и бе даден мандат на междуинституционалната работна група да изработи Пътна карта за изпълнение на стратегическия документ, както и първата тригодишна национална програма за закрила на детето в изпълнение на новия стратегически документ. Във връзка с предстоящата съгласувателна процедура за приемане от Министерския съвет и Народното събрание на Националната стратегия за детето 2019-2030 г. и създаването на Пътната карта за нейното осъществяване, предстои да се инициират допълнителни организационни и нормативни промени, които да повишат капацитета и ресурсите на секретариата на

НСЗД за осигуряване на ефективна и ритмична работа. С цел ефективно и ефикасно изпълнение на отговорностите на ДАЗД за координацията на ефективното изпълнение на решенията на Съвета, за изготвянето на преглед и периодични мониторингови доклади за резултатите от прилагането на Стратегията и на механизмите за нейното изпълнение, които НСЗД разглежда и одобрява, е необходимо инициерирането на промени и в Закона за закрила на детето, Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето, Устройствения правилник на ДАЗД и Правилника за структурата, организацията и дейността на Националния съвет за закрила на детето.

1.1 Работни групи към Националния съвет за закрила на детето

Към НСЗД са създадени и функционират няколко работни групи. Работна група „Координация на дейностите и политиките“ се занимава с изготвянето и отчитането на Националната програма за закрила на детето. През 2018 г. бяха проведени три заседания на работната група. На 2 юли 2018 г. в Министерството на труда и социалната политика се проведе заседание на работната група, на което обсъдена организацията за изготвянето на междинен преглед на изпълнението на Националната програма за закрила на детето за 2018 г., както и дейностите, които предстоят до края на годината и трудностите за тяхното изпълнение. В рамките на заседанието на членовете на работната група бе поставена задачата да се изработи отчет на Националната стратегия за детето 2008-2018 г. Отговорните институции и организации предоставиха информация, в рамките на своите компетентности, в резултат на което беше изготвен от ДАЗД Доклад-анализ на изпълнението на Националната стратегия за детето 2008-2018г.

През месец декември 2018 г. бяха проведени две заседания на **Работна група „Координация на дейностите и политиките“**. По време на заседанията членовете на групата бяха информирани за необходимостта от изготвяне на доклад за изпълнението на Националната програма за закрила на детето 2018 г., както и за стартиране на процеса по изготвяне на НПЗД 2019 г. За целта по електронна поща бяха предоставени материали от институциите за изготвяне на отчета на НПЗД 2018 г. и предложения за новата НПЗД 2019 г. Процесът, свързан с тяхното изготвяне и приемане продължава през 2019 г.

На основание чл. 8, ал. 2 от Правилника за структурата, организацията и дейността на Националния съвет за закрила на детето (НСЗД) функционира **Междуведомствена работна група “Превенция на насилието и злоупотребата с деца”**. Групата има основна цел - да извършва мониторинг на изпълнението на “Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца”. Нейната основна задача е на всеки две години да разработва проект на План за действие за изпълнение на Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца, в който се планират мерки и дейности. Всяка година работната група изготвя доклад, който съдържа отчет на извършената работа през изминалата година, на база на събраната информация от всички ведомства.

През 2018 г. са проведени **5 заседания на междуведомствената работна група** и активна онлайн комуникация между членовете на работната група. Координацията на отговорните институции е поета от Държавната агенция за закрила на детето. Разработен е и е приет отчет за 2017 г., който е публикуван на официалната електронна страница на Държавната агенция за закрила на детето. До края на 2018 г. са събрани и

обобщени предложенията за мерки и дейности, които да се включат в Плана за действие за периода 2019-2020 г. и е подготвен отчет за 2018 г. за изпълнението на Плана за действие за предходния период 2017-2018 г.

През 2018 г. в работната група активно продължи работата по изготвяне на предложения за **актуализирането на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция и Споразумението за сътрудничество и координиране на работата на териториалните структури на органите за закрила на детето при случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и при кризисна интервенция** (подписано на 15 март 2010 г.). Целта е да се подобри взаимодействието между институциите като се вземат предвид всички релевантни предложения от участващите експерти в работната група, с оглед отстраняване на откритите пречки и проблеми в действието на Координационния механизъм.

Актуализиран е съставът на работната група, като са направени предложения за включване и на представители на Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“, във връзка със зачестилите случаи на кибертормоз сред децата, също така на Върховния комисариат на бежанците на ООН, във връзка със закрила на децата, търсеци международна закрила на територията на страната ни.

Междуведомствената работна група към НСЗД, отговорна за изготвянето на Националната стратегия за детето, е сформирана със заповед на председателя на ДАЗД и след решение на НСЗД от проведено на 9 май 2018 г. заседание. Работната група към НСЗД, отговорна за новата стратегия се ръководи от председателя на Държавната агенция за закрила на детето, който председателства и Националния съвет за закрила на детето. Тя е съставена от експерти от институциите и представители на неправителствени организации, чиято дейност е свързана с политиките за деца. Междуведомствената работна група, предвид числеността ѝ (35 участници) и с оглед по-голяма оперативност заседава, както в пълния си състав, така и във формат на две подгрупи „Семейна среда, отдых, достъп до правосъдие, сигурна среда“ и „Здраве, образование, здравословен начин на живот, ранно детско развитие“.

Освен провеждането на заседания за целия период на изготвяне на стратегическия документ работната група обменя становища, коментари и усъвършенства съдържанието на документа в онлайн режим. Изготвянето на стратегическия документ се осъществи на няколко етапа. В първия етап са събрани предложения от институциите, неправителствените организации, областните администрации, общини, асоциации и граждански сдружения за определянето на тематичния обхват, ключовите области и мерки, които следва да залегнат в документа. През отчетния период са проведени четири заседания в различни формати на междуведомствената работна група за изготвяне на новия стратегически документ.

На 26.07.2018 г. се проведе Консултативна среща с членовете на НСЗД, представители на държавните институции на ниво заместник-министри и ръководители на държавни органи, като целта на срещата е насочена към синхронизиране на ключовите стъпки и ангажиментите на държавните институции при разработването на новия стратегически документ.

През втората половина на 2018 г., членовете на работната група, под ръководството на председателя на ДАЗД проведеха редица срещи и консултации, свързани с обсъждане на структурата и съдържанието на новия стратегически документ - Националната стратегия за детето 2019-2030г. Във връзка с тяхното организиране и провеждане, бяха изпращани редица писма до различни институции на национално и регионално ниво, както и до национални и международни организации, които да представят тяхното становище по документа. Получени бяха предложения от 19 областни администрации, от Националното сдружение на общините, Столична община, неправителствени организации, международни организации (УНИЦЕФ и ВКБООН) и от държавните институции. Получените предложения бяха обобщени от секретариата на работната група.

Същевременно, в периода юни-ноември 2018 г., се проведе консултативен процес, свързан с отделните етапи на изготвянето на новия стратегически документ. Първият етап от консултативния процес юли-август 2018 г. се изразяваше в събирането на предложения за тематичния обхват, целите и мерките за тяхното изпълнение, както и относно времевия обхват на стратегията. Следващият етап, август – октомври 2018 г., включваше провеждане на двустранни консултации, тематични работни срещи, фокус-групи, допитвания, обществени обсъждания, консултации, кръгли маси и др. (над 45 срещи) с участието на родителски организации, професионални съсловия, педагози, психолози и специалисти, ангажирани в пряка работа с деца и родители, законодателната, съдебната и местната власт, академичната общност и международни организации.

Във връзка с провеждането на консултативния процес за изготвянето на Националната стратегия за детето 2019-2030 г. на 1 октомври 2018 г. в гр. Пловдив ДАЗД съвместно с Пловдивския университет организира Национална консултативна среща, по време на която бяха обсъдени политиките за деца във връзка с тематичните области на новия стратегически документ. Както стана ясно по-горе, в срещата присъстваха над 150 представители на висши училища, синдикати, директори на училища и детски градини, ръководители на държавни институции и организации от неправителствения сектор.

Като част от консултативния процес в периода август – октомври 2018 г. бяха организирани двустранни консултации, тематични работни срещи, фокус-групи, допитвания, обществени обсъждания, консултации, кръгли маси и др. В общо над 45-те срещи участваха родителски организации, професионални съсловия, педагози, психолози и специалисти, ангажирани пряко в работата с деца и родители, законодателната, съдебната и местната власт, академичната общност и международни организации.

Във втория етап на консултативния процес се обсъждаха предложенията, постъпили от институциите и организациите във връзка с тематичния обхват, целите и ключовите области, които следва да бъдат включени в новата стратегия. Тези предложения са обобщени от експертите в ДАЗД и систематизирани в табличен вид с оглед включването им в тригодишните документи за изпълнението на Националната стратегия.

На 9 октомври 2019 г. бе проведена консултативна среща с представители на обществени съвети и училищни настоятелства на столични образователни институции

(детски градини и училища). Форумът бе организиран в сътрудничество с Регионалното управление на образованието – София-град. Темите, които участниците в срещата обсъждат в малки групи, бяха свързани с приоритетните области на Националната стратегия за детето 2019 – 2030 г.

В контекста на изработването на новия стратегически документ, ДАЗД проведе на 19.10.2018 г. консултативна среща с екипите на Центровете за настаняване от семеен тип за деца със и без увреждания, управлявани от Столична община. На срещата присъстваха четирима директори на шест ЦНСТ-та, един директор на Преходно жилище, кинезитерапевт и четирима социални работници. Представени бяха приоритетните области, по които се работи за създаване на Националната стратегия за детето 2019 – 2030 г., а именно: „Здраве и здравословен начин на живот“, „Образование“, „Семейна среда и алтернативни грижи“, „Сигурна среда, дигитална ера, достъп до правосъдие“, „Отдых, свободно време и детско всекидневие“. Присъстващите бяха разделени на пет групи по двама и всяка от групите работи за изготвяне на предложения по една тематична област.

На 24.10.2018 г. бе проведена консултативна работна среща в Национална спортна академия „Васил Левски“ за изготвяне на новата Национална стратегия за детето. В срещата взеха участие представители на академичната общност – преподаватели, докторанти и студенти от НСА, представители на Министерството на младежта и спорта, спортни федерации, образователни институции и други гости. Събитието бе организирано, водено и фасилитирано съвместно от заместник-ректора на НСА и председателя на ДАЗД.

Изготвеният проект на Национална стратегия за детето бе представен за обсъждане на заседание на 30 ноември 2018 г. на междуведомствената работна група към Националния съвет. На заседанието присъства пълният състав на работната група, както и представители на Консултативния съвет по въпросите на децата към ДАЗД. Получените становища и бележки, представени в процеса за съгласуване на предложенията, бяха отразени в проекта на стратегическия документ преди изпращането му на членовете на Националния съвет за закрила на детето, във връзка с провеждане на заседанието на 19 декември 2018 г. След заседанието на работната група в определения тридневен срок бяха получени бележки и предложения от 13 институции, както следва: Министерство на младежта и спорта, Министерство на здравеопазването, Националния център за опазване на общественото здраве и анализи, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на правосъдието, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на вътрешните работи, Министерство на културата, Министерство на образованието и науката, Националния статистически институт, Националната комисия за борба с трафика на хора, Националното сдружение на общините, Национален център по наркомании.

Проектът на Национална стратегия за детето 2019-2030 г. беше одобрен от членовете на Националния съвет за закрила на детето на заседание на 19 декември 2018 г.

След провеждането на НСЗД през декември 2018 г. бе изготвен доклад от председателя до министъра на труда и социалната политика г-н Бисер Петков,

съдържаща информация за проведеното обсъждане и предложенията на членовете на Съвета относно новия стратегически документ. Стратегията е публикувана за обществено обсъждане на Портала за обществени консултации на Министерския съвет на 10 януари 2019 г. със срок за общественото обсъждане до 8 февруари 2019 г., с което работата, свързана с новия стратегически документ продължава и през 2019 г.

Към ДАЗД беше **сформирана и междуинституционалната експертна група към НСЗД за изработване на механизъм за изпълнение на препоръките на Комитета на ООН по правата на детето**, която през месец февруари на 2018 г. проведе своето заседание. Беше обсъдена необходимостта от отчитане прилагането на Парижките принципи (Принципи, свързани със статута на националните институции за защита на правата на човека, приети от общото събрание на ООН), които установяват минималните стандарти за институциите за защита правата на човека и произтичащите от това задължения за ефективно прилагане на международните правозащитни актове, един от които е Конвенцията на ООН за правата на детето (КПД), привеждането на националното законодателство в съответствие с изискванията на Конвенцията, както и изпълнението на препоръките на Комитета по правата на детето, отправени към България след разглеждането на трети, четвърти и пети периодичен доклад за България. За целите на отчитането, на членовете на групата бяха изпратени таблица за попълване, изготвена от УНИЦЕФ; Препоръките на КПД към ООН; Консолидиран доклад - трети, четвърти и пети периодичен преглед на Република България 2008 – 2012, които да подпомогнат процеса. В резултат на получената информация от институциите, за които произтичат задължения по Парижките принципи, бяха отчетени пред Омбудсмана на Р. България прилагането на международните правозащитни актове, в т. ч. КПД, привеждането на националното законодателство в съответствие с изискванията на Конвенцията, както и изпълнението на препоръките на Комитета по правата на детето. Тази информация беше използвана и в процеса по създаване на Националната стратегия за детето 2019-2030 г.

2. Съвет на децата към Държавната агенция за закрила на детето

През 2018 г. бяха организирани **две заседания на Съвета на децата**. По време на последното за 2017 г. заседание, членовете му предложиха различни инициативи за популяризиране на правата на децата и въвличане на повече деца към каузите на Съвета.

На първото редовно заседание на Съвета на децата за 2018 г., което се проведе в края на м. април 2018 г. в град Хасково, младите хора решиха да реализират тези инициативи, за да запознаят своите връстници с техните права и начините за ползотворно прекарване на свободното време. В дневния ред на заседанието бяха включени следните теми: закриване на Социално-педагогически интернати и Възпитателни училища интернати и социализирането на децата от тях в новите услуги; детското психично здраве – вътрешният свят на децата с техните емоции и ролята на педагогическите съветници, психолозите в училище и Националната телефонна линия за деца 116 111; обсъждане на инициативата на Съвета за здравословно хранене и кампаниите „Здравословно и безопасно лято“, „Седмица за правата на детето“; обсъждане на промяна в Устава на Съвета с оглед включване на деца, търсещи или получили международна закрила, както и включването на посланици на Съвета и на детското участие.

През изтеклата 2018 г. младите хора организираха **лятна кампания „Град на игрите“ (юли-септември)**. През лятната ваканция бяха проведени спортни игри и състезания, викторини, томболи и др. Децата имаха възможност да се запознаят с различни спортове, изкуства, фолклор. Съветът организира и „Седмица за здравословно хранене“ като поредица от събития с участието на фитнес инструктори, диетолози, които разясняваха за опасностите от неправилно хранене, проведоха се детски игри и раздаване на плодове и зеленчуци.

В периода 30 септември – 2 октомври 2018 г. в гр. Пловдив се проведе второто редовно заседание на Съвета на децата, по време на което новоизбраното ръководство потвърди ангажираността си мненията на младите хора да се взимат предвид на местно и национално ниво по всички въпроси, касаещи децата, както и за активизиране на работата по места на всички членове на Съвета. През първия ден от заседанието Съветът дискутира петте основни тематични области, изграждащи новата Национална стратегия за детето 2019-2030 г. Децата излъчиха петима говорители, които представиха вижданията на Съвета по приоритетите в началото на Националната консултативна среща, организирана от ДАЗД и Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ на 1 октомври 2018 г. Във връзка с тематичните области на новия стратегически документ членовете на Съвета представиха своите идеи и предложения пред участниците в Националната консултативна среща. Те насочиха вниманието към важните за тях въпроси, а именно осигуряването на „сигурна и безопасна среда“, „образование, което подготвя децата за бъдещето и възпитава в морални ценности“.

Те призоваха за създаване на възможности за развитие на децата от малките населени места. Децата подчертаха, че понятието „безопасна и сигурна среда“ те отнасят към семейната, приятелската, училищната и дигиталната среда. Изтъкнаха важността на семейните връзки за формирането на ценностите. Децата подчертаха значението, което отдават на семейството, като посочиха, че за тях в семейството трябва да има силни връзки, които да са стабилни, да има добра комуникация и детето да расте в защитена среда. Децата обърнаха внимание на важността на здравословното хранене, което възприемат като бъдеща инвестиция в себе си, и апелираха за качествени здравни грижи в по-приветливи лечебни заведения. **Децата споделиха своите мнения**, като обвързаха своите изказвания и предложения **с трите тематични панела** на Националната консултативна среща: „Приоритетите на децата и Националната стратегия за детето“, „Свободно време, здраве и благополучие на децата“ и „Образование и сигурна среда за детското развитие“.

Освен обсъждането на тематичните области в новата Национална стратегия за детето 2019-2030г, в дневния ред на второто заседание на Съвета на децата бяха включени следните теми:

- Обсъждане на промяна в Процедурата за избор на членове на Съвета на децата относно избирането на деца – бежанци;
- Планиране на кампаниите „Живот без насилие за всички деца“, „Седмица на толерантността“, „Седмица на правата на детето“;
- Представяне на резултатите от проведената лятна кампания „Здравословно и безопасно лято“ в гр. Габрово, гр. Лясковец, гр. Хасково и гр. Кърджали;

- Избиране на нов председател, заместник-председател и секретар на Съвета на децата;
- Обсъждане на награди за медии и определяне на краен срок за представяне на номинации.

По време на заседанието младите хора взеха решение за промяна на Устава на Съвета и Процедурата за избор на членове, за да може децата, получили международна закрила, да бъдат част от детския консултативен орган. В Националната комисия за избор ще бъдат включени представители на организации, работещи директно с тях, а кандидатстването им ще бъде подкрепено от Върховния комисариат за бежанците на ООН в България. Сред основните условия за кандидатстване е изискването децата, получили международна закрила, да имат възможност да се разбират с останалите членове на български език и да са се установили трайно в България. Проведени бяха избори за председател, зам.-председател и организационен секретар, поради изтичане на мандата на досегашните.

Съветът на децата предложи учредяването на награди на детския консултативен орган за медии, като бяха обсъдени следните категории:

- Национална медия, обърнала най- много внимание на проблемите на децата;
- Регионална медия, обърнала най- много внимание на проблемите на децата;
- Национална медия, обърнала най- много внимание на успехите на децата;
- Регионална медия, обърнала най- много внимание на успехите на децата;
- Национална медия, интервюирала най-много деца;
- Регионална медия, интервюирала най-много деца;
- Най-приятелски настроена национална медия;
- Най-приятелски настроена регионална медия;
- Журналист, блогър или влогър (над 18 години), който е посветил много от времето си на тематика, засягаща децата (индивидуална кандидатура);
- Млад автор (до 18 години), който е посветил много от времето си на тематика, засягаща децата (индивидуална кандидатура).

Обсъдени бяха и предложения за теми за следващото заседание на Съвета на децата:

- Изготвяне на годишен отчет на Съвета на децата за 2018 г.;
- Планиране на годишната програма на Съвета на децата за 2019 г.;
- Насърчаване на кариерното ориентиране и гражданското образование на младите хора;
- Гласуване на правила за избор на медии, на които да бъдат връчени награди;
- Представяне на Съвета на децата в социалните мрежи (собствен сайт, рубрики, Youtube канал).

В началото на февруари 2018 г. бе организирано **отбелязването на международния ден за безопасен интернет съвместно със Съвета на децата**. В 15 области в страната децата от Съвета организираха събития, посветени на безопасния интернет. С подкрепата на БНТ и ГДБОП се организираха прожекции на филм по темата на журналистката от БНТ Надя Обретенова и се дискутираха въпроси за безопасността на децата в интернет. Стартът на инициативата бе даден в Перник на събитие, проведено заедно с областния управител Ирена Соколова, комисар Явор Колев от ГДБОП, Йоана Захариева, председател на Съвета на децата, Деян Благоев от софтуерна компания Булбера. В рамките на националната кампания се проведеха прожекции на филма „Кой е срещу теб в мрежата“ в областите в страната – Силистра, Русе, Стара Загора, Кърджали, Хасково, Видин, Враца, Перник, Велико Търново, Габрово, Добрич, Монтана, Плевен, Сливен, Бургас. След прожекциите на филма на БНТ, се проведеха дискусии за онлайн безопасността на децата. Инициативата се реализира с подкрепата на БНТ, ГДБОП, софтуерната фирма „Булбера“.

В Бургас, Габрово, Лясковец, Хасково и Кърджали общо над 500 деца се включиха в инициативата „Здравословно и безопасно лято“. Бяха организирани работилници, викторини и спортни игри, посветени на здравословния начин на живот, насърчаването на спортната активност и запознаването с дейността на Съвета на децата. Инициативите, които Съветът реализира, свързани със здравословното хранене се проведеха в градовете Хасково (23.06.2018 г., около 80 деца) и Габрово (22.06.2018 г., 150 деца) и на 14.07.2018 г. в гр. Бургас.

Националната кампания на Държавната агенция за закрила на детето „Живот без насилие за всички деца“ с мото „#ДЕЙСТВАЙ!“ бе разработена **съвместно със Съвета на децата**. Основна част на кампанията включваше провеждането на специални часове в училище, които могат да бъдат заснети и публикувани в сайта на инициативата www.decabg.eu. Членовете на Съвета представиха кампанията в своите региони по време на „Седмичата на толерантността“ (12 – 16 ноември) и „Седмичата на правата на детето“ (19 – 23 ноември), за да мотивират всички ученици да се включат като изберат свои лидери и правила за поведение, а след това се регистрират на електронната страница на кампанията (тя ще продължи и през 2019 г., като в нея ще могат да се включат всички деца в образователни, социалните и възпитателни институции и центрове за работа с деца.)

През 2018 г. въз основа на процедурата за избор на деца за членове на Съвета, със съдействието на общинските и областните администрации, беше проведена процедурата в 15 области, като бяха избрани 28 членове (титуляри и заместници).

3. Консултативен съвет към Председателя на ДАЗД

През 2018 г. към председателя на Държавната агенция за закрила на детето бе създаден Консултативен съвет по въпросите на децата. Той е сформиран на 17 април 2018г, съгласно заповед на председателя на ДАЗД на основание чл. 47, ал. 8 от Закона за администрацията и след съгласуване със заместник министър-председателя по икономическата и демографската политика. Съветът се ръководи от председателя на ДАЗД, като в него са включени външни експерти с консултативни функции с различна тематична експертиза, които в годините са доказали своя авторитет и пряката им работа е свързана с политиките за деца. Консултативният съветът е създаден, за да подобри и

подпомага дейността на агенцията и отговори на динамиката на очакванията на обществото по теми, свързани със защита на детските права. Неговата роля е да подпомага председателя при изготвяне на стратегии и програми в областта на закрилата на децата, да дава становища и предложения по теми, свързани със закрилата на правата на децата. Дейността на съвета се осъществява въз основа на утвърден Правилник за организацията и дейността му.

През 2018 година ДАЗД организира и проведе 4 (четири) редовни заседания на Консултативния съвет, по време на които членовете разгледаха и дебатираха изключително важни теми. Обсъдена беше Националната програма за закрила на детето за 2018 г., проект на Националната стратегия за детето 2019-2030 г. Темата за създаване и обезпечаване на Националната информационна система на ДАЗД породила изключителен интерес, тъй като разработването ѝ ще позволи интегрирането на данни от всички сфери, касаещи подкрепата и закрилата на децата, както и ще даде възможност за планиране на мерки и политики в областта на правата на децата. По време на едно от заседанията на Консултативния съвет на 18 септември 2018 г., което се проведе в разширен състав (Освен членовете на съвета, бяха поканени и участваха представители на държавните институции-членове на Националния съвет за закрила на детето), бяха представени и предварителните резултати от последващата оценка на въздействието на Националната стратегия за детето 2008-2018 г.

Със своите предложения и насоки, чрез своята експертиза, членовете на Консултативния съвет проявиха изключителна активност и професионализъм към проблематиката, свързана с гарантиране и спазване на детските права.

4. Мониторинг на прилагането на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция

Държавната агенция за закрила на детето, в партньорство с Министерство на вътрешните работи, Агенцията за социално подпомагане и Областните администрации, ежегодно извършва мониторинг на прилагането на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция (КМ). През отчетния период, информацията с данните за 2017 г. от подадени от регионалните структури на партньорите информационни карти към ДАЗД, беше обобщена и анализирана. **Изготвен е аналитичен доклад**, който е оповестен на сайта на ДАЗД:

<https://sacp.government.bg/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-1>

В резултат на получената информация бяха направени следните основни изводи и препоръки:

- Препоръките от предишните години за актуализиране на общинските и областните стратегии за обезпечаване на достатъчно на брой и като вид социални услуги вече се изпълняват и тази идея е залегнала и в Актуализирания План за действие в изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в

Република България“. **Предприети са стъпки** и по отношение на осигуряването на Кризисни центрове за децата, преживели насилие и за създаване на услуги и програми за деца, извършители на насилие;

➤ По отношение на активизирането на личните лекари през 2017 г., ДАЗД се включи в Конгреса на педиатрите с информация за предоставяните услуги за деца и продължава да полага усилия за разяснение на задължението на всички медицински специалисти да съобщават за констатирано насилие или съмнение за насилие над дете;

➤ Макар и да се провеждат обучения на социалните работници насочени към актуализиране и надграждане на знанията и уменията им за работа с деца, жертви на насилие, необходимо е да се потърси начин да се промени статута на социалния работник, да се осигури достатъчно човешки ресурс в отделите „Закрила на детето“, което да позволи профилиране на служителите, с оглед подобряване на работата им, както и да се предвиди задължителна и регулярна супервизия за социалните работници;

➤ Да се работи в посока осигуряване на тесни специалисти като детски психиатър за възможно най-голям обхват от територията на страната, което би подобрило ефективността на работата на екипите при специфични и тежки казуси;

➤ Да се подпомогнат екипите, създадени по Координационния механизъм с организирани съвместни обучения, семинари и срещи, чрез които да се регистрират възможностите на участниците, да се надградят уменията им и да се подобри взаимодействието им вътре в екипа и между институциите;

➤ Да се осигури материално и техническо обезпечаване на работата на екипите от гледна точка на бърза и гъвкава реакция при кризисна ситуация, като същевременно се опазва освен здравето и живота на детето, жертва на насилие и тези на екипите по Координационния механизъм;

➤ Да се изисква стриктно спазване на нормативната уредба в областта на защитата от насилие както от задължително представените структури, така и от алтернативните представители и от органите по закрила на детето, описани в ЗЗДет;

➤ Да се обмисли законодателна промяна в Семейния кодекс, обвързана със създаването на структура, която да осигурява „временно попечителство“ за разрешаване на проблемите, свързани с представителството на децата, жертви на насилие в кризисни ситуации и да следи за техния най-добър интерес;

➤ Да се направят стъпки по отношение на включването на отчетените проблеми и конкретните им решения в националните стратегически документи имащи отношение към насилието и злоупотребата с деца.

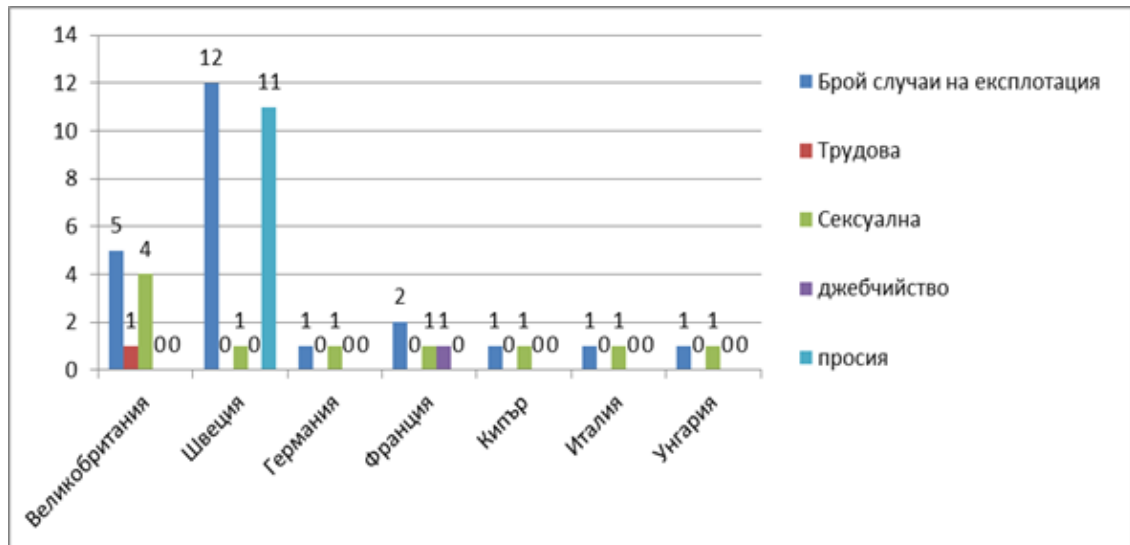
Във връзка с изведените препоръки, в работната група „Превенция на насилието и злоупотребата с деца“, председателствана от ДАЗД, се работи по актуализиране на Координационния механизъм, като целта е да се подобри работата на екипите и да се направят предложения за промени в нормативната уредба, чрез които да се подсигури качествено изпълнение на този механизъм.

5. Мониторинг на прилагането на Координационен механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина

Ангажиментите на ДАЗД включват координация и мониторинг на Механизма за трафик на хора и непридружени деца. През 2018 г. са постъпили 23 сигнала за български деца, идентифицирани като жертви на трафик, с цел трудова или сексуална

експлоатация. Сигналите, постъпили и регистрирани в агенцията се получават предимно от български и чужди дипломатически и консулски мисии, както и по линия на международното сътрудничество на полицейските власти. Запазва се тенденцията от предишни години за относително ниския брой на пострадалите в чужбина български деца.

Държавите по дестинация през миналата година са: Швеция – 12 случая, Великобритания – 5 случая, Франция – 2 случая, Италия – 1 случай, Германия – 1 случай, Кипър – 1 случай, Унгария – 1 случай. И през 2018 година се наблюдават най-много случаи на деца в Швеция и Англия.

В работата по случаите беше установено, че 15 момичета и 8 момчета са станали жертва на миграционните потоци с цел въвличане на непълнолетните в трудова или сексуална експлоатация, както следва :

- Сексуална експлоатация – 12 момичета
- Просия – 2 момичета и 7 момчета;
- Джебчийски кражби – 1 момиче;
- Трудова експлоатация – 1 момче.

Средната възраст на децата-жертви, за 2018 г., е 14.1 години, като най-високата възраст е 17 г., а най-ниската 14 г. По-голямата част от регистрираните деца са от населени места, разположени в региона на Южна България.

През 2018 г. Държавната агенция за закрила на детето координира завръщането в България на 16 деца от страните членки на Европейския Съюз – седем деца от Швеция, три деца от Англия, две деца от Франция, едно дете от Кипър, едно дете Италия, едно дете от Унгария и едно дете от Германия.

От всички 23 регистрирани деца, за 16 от тях, след завръщането им в България, са предприети мерки за закрила – настаняване в специализирана услуга – Кризисен център или при близки и роднини. За децата – жертви на трафик задължително се предприемат мерки за закрила съгласно Закона за закрила на детето, а не мерки по Закона за противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. По този

начин за пострадалите от експлоатация деца се предприемат мерки за подкрепа за преодоляване на преживяната травма, а не мерки за деца в конфликт със закона.

Случаите на деца-жертви на трафик, активно се наблюдават от Отделите за закрила на детето за период от 1 (една) година, с цел оказване на необходимата подкрепа и предотвратяване на ново въвличане на децата в трафик, както и предотвратяване на възможността други деца от семейството да бъдат въвличени в този процес. По преценка на социалния работник, периода на наблюдение може да се удължи, в зависимост от спецификата на конкретния случай.

6. Правомощие на председателя на ДАЗД по чл. 76 а от Закона за българските лични документи (ЗБЛД)

През 2018 г. с цел предотвратяване на въвличането и използването на деца в трудова и сексуална експлоатация, Председателя на ДАЗД инициира изпращането на 23 мотивирани становища до министъра на вътрешните работи за налагане на мярка по чл.76 а от Закона за българските лични документи, за срок до 2 години. Това е текст според който, когато има достатъчно данни за въвличането и използването на децата за придобиването на неправомерни доходи, не се разрешава тяхното напускане на България за срок до две години. Прилагането на тази мярка дава възможност на социалните работници в България да осъществяват наблюдение и проследяване на развитието на децата, които са били идентифицирани като жертви на трудова или сексуална експлоатация. Тази мярка се използва за превенция на последващо извеждане и отново въвличане на децата в трафик.

7. Случаи на деца в риск, български граждани, с международен характер

През 2018 г. в ДАЗД е сезирана и работи по общо 319 случаи на деца български граждани в риск с международен елемент, като по над 100 от тях работата е продължена от предходната година.

Случаите по които е работила ДАЗД през предходната година се отнасят за помощ за осигуряване на документи за самоличност на децата, за изготвяне на социално проучване на техните родители, близки или роднини от разширеното семейство, за работа по случаи на родителски отвлечения на деца, за родени и изоставени в чужбина деца. Част от случаите се отнасят за деца, на които предстои да се върнат в Р България или да заминат в чужбина, където живее техен родител, който е изразил желание да полага грижи за тях. Други случаи са свързани с деца, български граждани, с наложена мярка за закрила на територията на България, чиито родители живеят и работят в чужбина и са подали молба за прекратяване на настаняването на децата им в резидентни услуги и реинтеграция в биологичните им семейства. ДАЗД, със съдействието на дипломатическите и консулските представителства на България в чужбина и Министерството на правосъдието, като Централен орган по международните регламенти, са потърсили съдействието на чужди социални служби за работа по случаи с български деца на територията на следните държавите: Англия, Швеция, Норвегия, Испания, Германия, Гърция, Австрия, Полша и други. Част от случаите са свързани с процедурата за назначаване на представител в чужбина, с цел преиздаване на лични документи на детето или представителство за извършване на правни действия от името на детето.

Изключително успешна беше намесата на агенцията по конкретен случай свързан с предприемането на спешни мерки за закрила за 4 г. дете, за което е направен опит да бъде изведено нелегално през летище „София“ за Афганистан. Незабавно след решаването на този случай, беше иницирана и проведена среща в ДАЗД с представители на АСП, Дирекциите „Социално подпомагане“ – Лозенец, Сердика, Красно село и Младост, както и представители на ГД „Гранична полиция“ и РД „Аерогари“, с оглед подобряване на координацията при случаи на деца, възникнали на летище „София“ при необходимост за предприемане на спешни мерки за закрила.

През отчетният период ДАЗД координира успешно случай на 2 български деца, участници в пътно-транспортно произшествие в Унгария, за които трябваше да се осигури специализиран медицински транспорт, за да се завърнат в нашата страна. ДАЗД подпомогна осигуряването на специализирания медицински транспорт за пострадалите деца със съдействието на Министерството на здравеопазването, въпреки липсата на специализиран фонд за такива случаи. На децата беше оказана помощ и те бяха върнати в страната и настанени в болница „Пирогов“ за пълното им възстановяване.

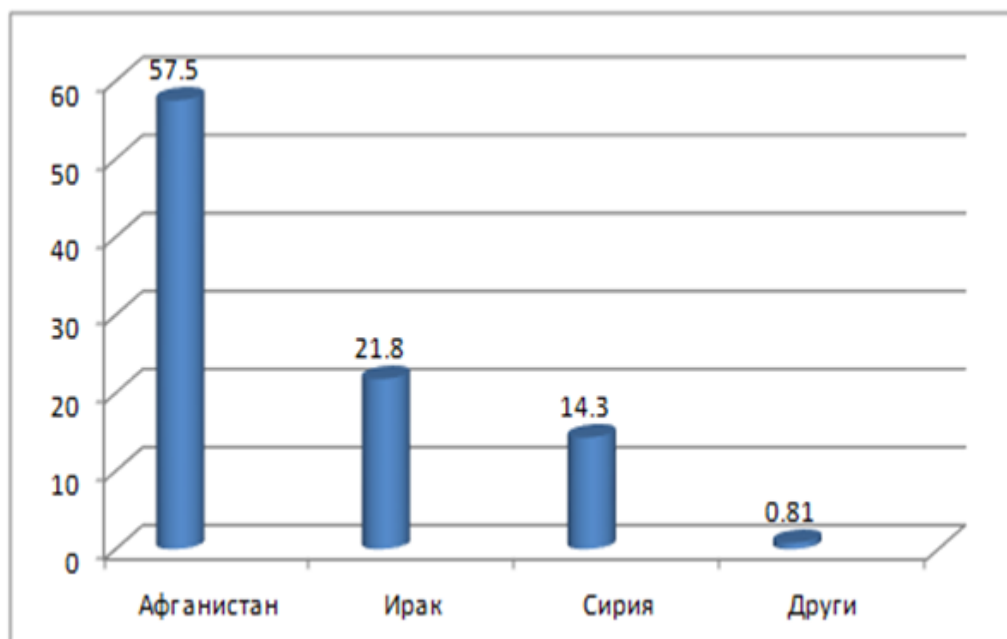
8. Непридружени деца чужденци, търсещи или получили международна закрила на територията на Р България

В качеството си на орган за закрила, ДАЗД регулярно получава информация от Държавната агенция за бежанците за регистрираните в Регистрационно-приемателен център (РПЦ) придружени и непридружени деца, търсещи или получили международна закрила. С цел проследяване на случаите, от страна на ДАЗД се изготвят писма до Отделите за закрила на детето към Дирекциите „Социално подпомагане. В тази връзка, през отчетният период е потърсена информация за:

- 256 непридружени деца - изготвени 34 писма;
- 137 придружени деца - изготвени 54 писма.

От общия брой на случаите с деца-чужденци, по който е работила ДАЗД, бяха установени следните показатели:

- Средната възраст на децата е била 15 години.
- Разпределението по пол показва, че момчета са почти три пъти повече спрямо момичетата /272 на 98/
- За поредна година, по показателя „Страна по произход“, повече 50% от децата са от Афганистан (виж графиката долу).

V. ДЕИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ГРИЖИТЕ ЗА ДЕЦА И РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

В изпълнение на политиката в областта на деинституционализацията на грижата за деца, реализирана чрез Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България”, в Плана за действие към нея е заложено създаването на междуведомствена работна група (МРГ), която да управлява и координира този процес. Основните ангажименти на групата са свързани с управлението на цялостното прилагане на Плана, наблюдението, оценката и координацията на конкретните дейности и политики.

Работната група се ръководи от заместник министър-председателя, като в състава ѝ са включени министрите на регионалното развитие и благоустройството, на образованието и науката, на здравеопазването, на земеделието, храните и горите, на финансите, на труда и социалната политика и представител на Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ).

Председателят на Държавната агенция за закрила на детето е секретар на МРГ, поради което осигуряването на организационно-техническото обслужване на групата е възложено на ДАЗД.

Процесът на деинституционализация се подпомага и от постоянната експертна работна група (ПЕРГ), която има мандат да осъществява наблюдение на изпълнението на конкретните дейности по Плана за действие и да прави мониторинг и оценка на прилагането му. Основен ангажимент на групата е осигуряването на координацията между държавните институции, други организации и всички проекти, свързани с деинституционализацията на грижата за децата. При необходимост се извършва актуализация на поименния състав на ПЕРГ и МРГ, с оглед правилното им функциониране.

Съпредседатели на ПЕРГ понастоящем са председателят на ДАЗД и изпълнителният директор на Фондация „Сийдър“, излъчен от неправителствените

организации. В състава ѝ са включени представители на всички отговорни институции, ангажирани в процеса на деинституционализация – МТСП, МЗ, МРРБ, МОН, ДАЗД, АСП, както и представители на НСОРБ, УНИЦЕФ, ръководителите на всички проекти по Плана за действие. С цел ефективна координация с представителите на неправителствения сектор, работещи в областта на деинституционализацията на грижата за децата, като членове на групата с право на глас са включени и представителите на 5 неправителствени организации, номинирани по специално разработена процедура за подбор.

През 2018 г. са **проведени 2 заседания на МРГ** (14.02.2018 г. и 14.11.2018 г.) и 4 редовни заседания на ПЕРГ (14.03.2018 г., 29.03.2018 г., 18.05.2018 г., 27.06.2018 г.), а във връзка с поставени задачи са проведени и допълнителни заседания на малки работни групи, сформирани от членовете на ПЕРГ.

На 14.02.2018 г. се проведе заседание на МРГ по управление и координация на процеса на деинституционализация на грижата за деца, сформирана със Заповед № Р-20/07.02.2018 г. на министър-председателя г-н Бойко Борисов. По време на срещата бяха представени предприетите действия по изпълнението на Актуализирания план за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България” и бяха обсъдени проблемите при предоставянето на резидентната грижа за деца, както и набелязването на мерки за преодоляването им.

По време на заседанието беше взето решение Междуведомствената работна група да **възложи на ПЕРГ да извърши:**

1. Анализ на ролята на резидентната грижа в системата от мерки за закрила на детето.
2. Да се разработят предложения за подобряване на качеството и организацията на резидентната грижа за деца, като се отчетат специфичните особености на резидентната грижа за различните групи деца в риск – деца с увреждания, деца с проблемно поведение, деца с потребност от постоянна или специфична медицинска грижа, деца над 14-годишна възраст и други
3. Да се разработи предложение за интегриран подход на ниво община при предоставянето на резидентната грижа с оглед взаимодействието с останалите социални услуги в общността, образователните и здравните услуги.
4. Анализ на причините за липсата на интерес от страна на частни доставчици на социални услуги за деца и/или пречките пред тях да управляват ЦНСТ за деца с увреждания.

Във връзка са поставената от МРГ задача, от всички членове на групата бяха предоставени за обобщение от секретариата на ПЕРГ наличните доклади, анализи и други документи, касаещи резидентната грижа. Бяха създадени три малки работни подгрупи с координатори от ДАЗД и членове членовете на ПЕРГ, на които бе разпределено изпълнението на всяка от поставените задачи от МРГ, и които също провеждаха свои вътрешни заседания във връзка с изготвянето на документите. След приключването на работата по групи и обобщаването на получените отделни компоненти в единен документ, предвид отправените коментари и обема на събраната информация, се взе решение да бъдат изработени два документа – един подробен, придружен с необходимите приложения и един кратък, съдържащ само основните

изводи и препоръки за най-неотложните необходими промени. И двата документа са с наименование: „Анализ на Постоянната експертна работна група за ролята на резидентната грижа в системата от мерки за закрила на детето и предложения за подобряване на качеството и организацията на резидентната грижа, за интегриран подход на ниво община при предоставянето ѝ, и анализ на причините за липсата на интерес от страна на частни доставчици на социални услуги за деца и/или пречките пред тях да управляват ЦНСТ за деца с увреждания“. Изготвените документи са предоставени на вниманието на министъра на труда и социалната политика г-н Бисер Петков и на Междуведомствената работна група.

На заседание, проведено на 14.11.2018 г., на МРГ по управление и координация на процеса на деинституционализация на грижата за деца, е представен и приет „Анализ на резидентната грижа в системата от мерки за закрила на детето“ и дадените в него предложения за подобряването ѝ в няколко основни аспекта.

Във връзка с писмо на министър Бисер Петков за подготовката и изготвянето на Мониторингов доклад за изпълнението на Актуализирания план за действие в изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“, от членовете на ПЕРГ е събрана по електронен път информация за изпълнението на заложените мерки и дейности по компетентността на всяка от институциите и организациите. Изготвен е доклад, който е съгласуван от членовете на ПЕРГ и в началото на 2019 г. е изпратен в Министерски съвет.

Предвид настъпили структурни промени във ведомствата и организациите, ангажирани с процеса на деинституционализация, е актуализиран поименният състав на ПЕРГ, след изпращане на писмо до всички за излъчване на членове на работната група. Въз основа на получените отговори е изготвен проект на Заповед за актуализиране на състава на ПЕРГ.

VI. НАСОКИ, МЕТОДИКИ, МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

През 2018 година в ДАЗД беше създадена работна група, която разработи Методически насоки за подготовка на дете за осиновяване. Тази дейност е заложена в оперативната цел „Гарантиране на правата на всички деца“ в Националната програма за закрила на детето за 2018 г. В хода на работната група бяха дадени различни предложения относно визираната тематика, както и множество адекватни идеи, които спомогнаха за реализиране на настоящите насоки. С писмо от 25.09.2018 г. разработените насоки и въпросник, който се прилага при подготовка за осиновяване на деца, са изпратени за съгласуване на отговорните институции. В ДАЗД постъпиха отговори от Министерство на правосъдието, Министерство на труда и социалната политика, Министерство на здравеопазването, Агенция за социално подпомагане и Българска асоциация „Осиновени и осиновители“, НСОРБ, видно от които те подкрепят така изготвения документ. Окончателният вариант на разработените насоки и въпросник, който се прилага при подготовка за осиновяване на деца са изпратени на отговорните институции, с оглед изготвените документи да бъдат сведени на вниманието на всички служители, включително и на общините на територията на цялата страна, с цел апробиране на същите в практиката сред професионалистите, работещи с деца.

Във връзка с осъществяване на контролната дейност на агенцията, през 2018 година, бяха разработени отделни методики, утвърдени от председателя на ДАЗД (Методика за извършване на тематични планови проверки в Центрове за настаняване от семеен тип и Методика за извършване на тематични планови проверки Дневните центрове за деца и младежи с увреждания), въз основа които бе осъществена контролната дейност.

През 2018 г., работна група, сформирана от председателя на ДАЗД, работи по актуализиране на всички методики, методически ръководства и указания, разработени от ДАЗД, които са свързани със съвместната дейност с образователните институции, в посока спазване на правата на децата в реалната и дигиталната среда. За участие са привлечени: РУО – София-град, Сдружението на директорите в системата на образованието в Република България, Съюза на работодателите в системата на народната просвета в България, Министерство на образованието и науката, Синдиката на българските учители, Синдикат образование към КТ „Подкрепа“, АСП и нейните териториални структури, както и представители на СДВР, Национален център за безопасен интернет и ГДБОП. Разглежданите документи от работната група са:

- *Правила за безопасна работа на учениците в училищната компютърна мрежа и в интернет;*
- *Практически насоки за работещите в образователната система за подкрепа на детето в ситуации на раздяла и конфликт между родители;*
- *Практически насоки за действията, които учители и ученици трябва да предприемат в случай на инцидент, на насилие и в други критични ситуации;*
- *Помагало за превенция на насилието за училищната мрежа.*

Вземайки предвид постъпилите предложения, вкл. от директорите на училища и детски градини, са разработени три отделни документа. Целта е тези насоки да бъдат съобразени с новите рискове, свързани с дигиталната сигурност и опасностите във виртуалното пространство, с настъпилите промени в действащата нормативна уредба, с практиката на образователните институции и да бъдат поднесени по достъпен и ясен начин; чрез тяхното приложение да се изгради по-тясна връзка между социалната и образователната система, да се подобри координацията между институциите.

Актуализираните документи са:

- *Практически насоки за действията, които учители и ученици трябва да предприемат в случай на инцидент, на насилие и в други критични ситуации и протокол за докладване на последваща реакция (с приложение Помагало);*
- *Практически насоки за работещите в образователната система за подкрепа на детето в ситуации на раздула и конфликт между родители (за работещите специалисти в детските градини и училищата);*
- *Правила за безопасност на децата и учениците в компютърната мрежа в детска градина и училище и в интернет*

Ръководителите на 180 училища и детски градини от София на организиран изнесен семинар от ДАЗД и РУО – София град, бяха запознати с Механизма за взаимодействие между институциите в системата на предучилищното и училищно образование, дирекциите „Социално подпомагане“ и Държавната агенция за закрила на детето по отношение на осигуряването на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и с Правилата за действие при насилие, инцидент, в случай на дете,

въвлечено в родителски конфликт. Опасностите за децата в интернет бяха представени от експерти в Отдел „Киберпрестъпност“ на ГДБОП, от Националния център за безопасен интернет. Директорите на образователни институции бяха запознати и с Правила за действие за онлайн безопасност, разработвани от ДАЗД в партньорство с ГДБОП и Националния център за безопасен интернет.

Председателят на ДАЗД инициира кампания за актуализиране на длъжностни характеристики на професионалистите, работещи с деца и въвеждане на изискване за познаване и спазване на задължението за съдействие по чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето. ДАЗД изготви писма за предприемане на необходимите действия до всички 265 кметове на общини, до всички лицензирани доставчици на социални услуги за деца, до министъра на образованието и науката, до министъра на културата, до министъра на здравеопазването. Получени са отговори от голяма част от ангажираните институции, видно от които са предприети действия по актуализиране на длъжностните характеристики на работещите с деца, както и разясняване на задължението за съдействие.

С оглед превенция и гарантиране на правата и висшите интереси на децата, в края на м. февруари ДАЗД изготви следното предложение: във връзка със зачестилите случаи на насилие да се поднови и напомни на всички ръководители и директори да задължението служителите в сферите на образованието, здравеопазването, културата, спорта, социалните грижи, вътрешните работи и др., които имат предмет на дейност – работа с деца, да бъдат запознати с разпоредбите на Етичния кодекс на работещите с деца и в длъжностните им характеристики да бъде вписано задължение за прилагането му. Предложението бе изпратено до министрите на образованието и науката, на културата, на здравеопазването, на младежта и спорта, на вътрешните работи и до кметовете на общини. С този документ се определят стандартите за етично поведение на работещите специалисти в различните сфери на обществения живот. Познаването и спазването на Етичния кодекс на работещите с деца е регламентирано в Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца като изискване към професионалната квалификация на персонала, работещ в специализираните институции и социалните услуги за деца.

Освен изложените по-горе, през изтеклата година експерти на ДАЗД се включиха в **разработването на следните насоки и методически указания:**

- Разработване на стандарт за социалната услуга „личен асистент“;
- Методиката за определяне длъжностите на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността;
- Работна група за промяна на Методиката за предоставяне на социалната услуга Център за обществена подкрепа;
- Актуализиране на Методическо ръководство за предоставяне на социални услуги в Център за обществена подкрепа;
- Държавна агенция за закрила на детето подкрепи предложението на Агенция за социално подпомагане относно необходимостта от промяна на целевата група на два от центровете за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания (ЦНСТДМБУ), които се намират в гр. Ловеч на услуги за пълнолетни лица.

Потребността от социални услуги за пълнолетни лица с увреждания е нараснала паралелно с нарастване на възрастта на децата и младежите настанени в центровете за настаняване от семеен тип. Подкрепата е изразена и с оглед на факта (по данни на АСП), че повече от една година капацитета на ЦНСТДМБУ е бил трайно незапълнен, на основание чл. 36в, ал. 5 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане.

VII. ФУНКЦИОНИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ТЕЛЕФОННА ЛИНИЯ ЗА ДЕЦА 116 111

В изпълнение на чл.17а, т.17 от Закона за закрила на детето в правомощията на председателя на ДАЗД се включва и изграждане и поддържане на хармонизиран телефонен номер с национално покритие за информиране, консултиране и помощ на деца. Това е Националната телефонна линия за деца 116 111, която съществува въз основа на сключен договор между ДАЗД и Фондация „Асоциация Анимус“, на която е делегирано управлението на линията.

През 2018 г. **общият брой приети повиквания** на Националната телефонна линия за деца (НТЛД 116 111) е **60 856**. **Броят на проведените консултации е 9 814**. Тестваните линия обаждания са 39 407. Обажданията „тип мълчание и затваряне на телефона“ или грешки са 11 704. Неприетите обаждания са 27 637.

Най-много **постъпили обаждания има от деца**. Техният брой е **7 423**. Темата, която най-често вълнува децата, които са потърсили консултация на НТЛД е „любовни връзки и сексуални взаимоотношения“ и броят на консултациите е 4 098. Експертите са провели 1 318 консултации по тема „семеини проблеми“.

Родителите, които са потърсили информация или подкрепа от НТЛД са 1 154. Тринайсет са постъпилите сигнали от учители на НТЛД, 134 са обажданията от институции и 1 090 са обажданията от друг възрастен.

Проведените консултации на НТЛД 116 111 свързани с насилие над деца са 699. Момичетата са тези, които са били по-активни в подаване на сигнал за насилие.

Според вида насилие: физическото е водещо – 310, пренебрегване – 158, психическо 117, сигнали за сексуално насилие – 44, друг вид насилие – 67.

Според извършителя, най-голям е броят на родителите, които са извършили насилие спрямо децата – 458, друг роднина – 50, друго дете – 78, непознати – 20, насилие от учител – 15, познат/съсед – 51, друго – 27.

По данни на НТЛД 116 111, семейството е мястото, където децата са насилвани най-много – 507 сигнала. Насилените деца на улицата са 60, в училище – 47, броят на децата преживели насилие в специализираните институции е 13, в осиновително семейство 9, а при близки – по 22 сигнала, на обществено място – 41.

През 2018 г. след проведена консултации, екипът на НТЛД 116 111 е насочил 1433 сигнала към отделите за „Закрила на детето“, 245 към органите на МВР и 55 към бърза помощ.

През последните две години се наблюдава тенденция линията да се ползва от все повече хора, за да подават информация за дете в риск, а нерядко по един и същи случай постъпва и нова информация и се изпращат нови сигнали. Децата ползват линията

интензивно, но видно от представените отчети от страна на Фондация „Асоциация Анимус“ голяма част от обажданията са „тип мълчание и затваряне на телефона“ и „тестващите линия“. Основните теми, които вълнуват децата и споделят с консултантите на линията са за проблеми във взаимоотношенията – приятелски, семейни, романтични. Може да се направи заключение, че голяма част от децата не общуват помежду си и/или в семейството и ползват линията като инструмент за общуване. Но в същото време явно срещат затруднения да споделят за ситуации на риск или не ги разпознават като такива.

VIII. НАЦИОНАЛНА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА

Съгласно чл. 17а, ал. 1, т. 9 от Закона за закрила на детето, Националната информационна система (НИС) координира и контролира периодичността и достоверността на данните и участва в интегрирането ѝ към системата на Министерството на труда и социалната политика и на държавната администрация. В изпълнение на тази правна разпоредба в периода януари-март 2018 г. бяха подготвени информационни карти и писма до специализираните институции за деца, центрове за настаняване от семеен тип, доставчиците на социални услуги за деца и семейства, специални училища и центрове за специална образователна подкрепа, училищата за деца с противообществени прояви (СПИ и ВУИ), министерства, регионални и областни дирекции, окръжни съдилища и др., за предоставяне на информация по определени показатели.

Важно е да се отбележи, че за първи път през 2018 година картите се попълват електронно чрез използването на Google forms, което позволява по-бързото и ефективно подаване на данни от страната на отчитащите се. През 2018 г. броят на постъпилите информационни карти е 1022 бр. (по електронен път 481 бр. и на хартиен носител 541 бр.). Въз основа на информационните карти са **изготвени информационно-аналитични справки на база на получените данни**, както следва:

➤ Обработени и обобщени са данните, получени от информационните карти за специални училища и центрове за специална образователна подкрепа, училищата за деца с противообществени прояви (СПИ и ВУИ) и окръжните съдилища относно осиновяванията и прекратяване на осиновяванията, които са общо 85 ведомства и институции.

➤ Обработени и обобщени са данните, получени от специализираните институции за деца, лицензираните доставчици на социални услуги за деца и общините-доставчици на социални услуги за деца.

➤ Изготвен е Анализ на дейността на лицензираните от Държавната агенция за закрила на детето доставчици на социални услуги за деца, който обхваща дневните и резидентните услуги на територията на страната и се базира на подадената от лицензираните от ДАЗД доставчици на услуги. Документът е публикуван на официалната страница на ДАЗД.

В допълнение, предоставяни са ежедневни консултации във връзка с разработената онлайн платформа и формуляри за електронно попълване и отчитане на информационните карти, във връзка със задължението на доставчиците съгласно чл. 43е, ал. 5 от ЗЗДет. Извършвани са ежедневни справки на попълнените в базата данни

информационни карти от НПО и Общини от разработената онлайн платформа за отчитане на доставчиците на социални услуги.

В процеса на обработване на информационните карти **двата основни потока информация – вътрешен и външен** се преглеждат и анализират, допълват и коригират, като се следи за сравнимост на индикаторите и показателите през годините, както и за съпоставимостта им с тези на европейско и международно ниво (Евростат, Транс-Моне, УНИЦЕФ, изследователски център на УНИЦЕФ „Иноченти“).

Електронното отчитане на информационните карти показва добри резултати и обратната връзка от доставчиците, институциите и ведомствата, които заявяват, че това значително ги улеснява при изпращането на информацията. С докладна записка до председателя № 00-04-347 от 06.12.2018 г. са одобрени актуализираните информационни карти за набиране на информация за дейността на доставчиците на социални услуги за деца, образователните институции, ДМСГД, ДДЛРГ и Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция. Наред с актуализирането на бланките на информационните карти е одобрено поставянето на бутон за онлайн попълване на картите на електронната страница на ДАЗД и синхронизирането му с базата данни за отчитане на дейността.

Независимо от постигнатите добри резултати при отчитането, е важно да се отбележи, че данните, които се получават в ДАЗД, чрез информационните карти не са пълни. Причина за това е, че нормативно задължение за отчитане имат само лицензираните от ДАЗД доставчици на социални услуги за деца, но не и общинските такива. Въпреки доброто взаимодействие и сътрудничество между ДАЗД и НСОРБ, получаваната информация не дава реалната картина, тъй като не всички доставчици изпращат попълнени информационни карти. Нововъведената от ДАЗД възможност за електронно отчитане облекчава в голяма степен изпращането на информация, което стана ясно от получената обратна връзка при отчитането на дейностите на институциите и доставчиците за 2017 г. Независимо от това са нужни подобрения по отношение на електронното отчитане – необходимо е да се създаде специализиран софтуер, който да позволява по-добър контрол на подаваните данни и свързаност между подателя и получателю, с оглед гарантиране на точна, пълна и ясна картина на грижата за децата. Създаването и функционирането на софтуера ще даде възможност за по-добро планиране на мерки, дейности и политики за децата.

IX. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИ И ИНИЦИИРАНЕ НА НОВИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

През 2018г. ДАЗД подготви и стартира осъществяването на няколко проекта, включително и международни:

1. **Проект** „Координиран отговор към насилието и пренебрегването на деца чрез минимална база от данни - от планирането към практиката “ /Coordinated Response to Child Abuse and Neglect via a Minimum Data Set: from planning to practice 'CAN-MDS II' /

Държавната агенция за закрила на детето участва като партньор в изпълнението на проект „Координиран отговор към насилието и пренебрегването на деца чрез минимална база от данни - от планирането към практиката “(Coordinated Response to

Child Abuse and Neglect via a Minimum Data Set: from planning to practice 'CAN-MDS II'). ДАЗД участва в този проект като партньор с други организации от различни държави. Общият бюджет на проекта е 802,857 евро. Изпълнението на проекта започна през 2018 г. след получено одобрение от Европейската комисия и подписването на декларация за партньорство с водещата организация Дирекция „Ментално здраве и социално благосъстояние“ към Института за детско здраве, гр. Атина, Гърция. В настоящия проект е предвидено тестването на разработената система CAN-MDS да се проведе на национално и местно ниво. CAN-MDS е разработена в рамките на проект „Координиран отговор на насилието над деца и пренебрегването чрез минимална база данни“, прилаган в консорциум от няколко държави – Гърция, Белгия, България, Германия, Франция, Италия, Румъния и Швейцария.

От българска страна участникът в консорциума е Югозападният университет „Неофит Рилски“, Благоевград. Проектът е изпълнен през 2017 г. Разработен е инструментариум за апробиране на системата и за провеждане на обучения по нея. Идеята на системата е всички ключови участници в работата по случаи на насилие или пренебрегване на деца да имат достъп на различни нива до разработения софтуер за вписване на информацията. Софтуерът позволява проследяване на всеки един конкретен случай и допълване с информация, например насочване към нови услуги или промяна на ситуацията на детето и семейството. Системата се приема като иновативна, защото използва обща методология за различните страни и е чувствителна към всички сектори, професионални среди и услуги и ще запълни празнините в изследването на насилието в световен мащаб. В национален план въвеждането на системата ще подкрепи и изпълнението на международните ни ангажименти за изпълнение и отчитане на напредъка по премахване на насилието над деца.

Целта на втората фаза на проекта е осигуряване на необходимите ресурси за обучение и обучителни материали за укрепване капацитета на професионалистите, работещи с деца, за които е установено, че са negliжирани или има сигнали за злоупотреба. Целевата група са професионалисти, които имат не само директни контакти с деца, но и тези, които са заети в области, отнасящо се до закрилата на децата, като работещи на горещи линии, в здравеопазването, образованието, правосъдието, държавни институции и неправителствени организации. В настоящия проект е предвидено тестването на разработената система CAN-MDS да се проведе на национално и местно ниво. За България съгласно проекта са предложени 3 области – Велико Търново, София и Благоевград. Като на национално ниво се ангажира ДАЗД, а на местно ниво се ангажират „Отделите за закрила на детето“, общините, полицейските управления, РЗИ, РУО и неправителствените организации. ДАЗД поема ръководната функция предвид отговорността за управление и поддържане на Национална информационна система, в която се събира информация за децата в риск.

През периода 4 – 6 декември 2018 г. в гр. Атина, Гърция се проведе първата среща по този проект. По време на срещата бяха обсъдени предстоящите дейности, които следва да се реализират в първата година от изпълнението на проекта.

2. ОП „Развитие на човешките ресурси“ – **Проект** „Развити ефективни политики за спазване правата на децата“

През изтеклата година ДАЗД подготви проектно предложение по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г., процедура чрез директно предоставяне на конкретен бенефициент BG05M9OP001-3.014 „Развитие на ефективни политики за спазване правата на децата и участието им в механизма за вземане на решения при формиране на държавната политика, насочена към тях”. На 22.05.2018 г. е сключен договор за изпълнение на проект BG05M9OP001-3.014-0001 “Развити ефективни политики за спазване правата на децата“ със срок за изпълнение 20 месеца.

Проектът е разработен в отговор на необходимостта от подобряване на ефективността на политиката на Държавна агенция за закрила на детето по отношение на спазване правата на детето и активното му включване в процеса на вземане на решение при въвеждане и развитие на политиките за деца. Предвидените дейности са насочени към проучване и анализ на системата за закрила, подобряване на ефективността и ефикасността на процеса на изпълнение на детското участие върху формирането на местните и националните политики, свързани с децата. Предвидено е обучение за 100 служители, което цели повишаване на професионалната компетентност за по-ефективно и ефикасно изпълнение на задълженията на служителите от ДАЗД, МТСП, АСП. Обучението е насочено към подобряване на качеството и ефективността на прилаганите политики за децата от всички участници в процеса. Предвиден е анализ на резултатите от проучването и на процеса по детското участие с цел представянето му пред Националния съвет за закрила на детето за обсъждане и вземане на решение по въвеждане на идентифицираните мерки в ежегодната Националната програма за закрила на детето. Предвижда се да бъдат проведени информационни събития с цел информация и комуникация за популяризиране на дейностите по проекта и полученото финансиране от програмата.

Съгласувано с Управляващия орган на ОП РЧР, беше подготвено изменение на дейност 1 от проектното предложение, която беше одобрена. В резултат на извършената промяна беше актуализиран и одобрен графикът за тръжни процедури на проекта. В края на годината стартира процесът по провеждане на тръжните процедури по проекта.

По отношение на успешната реализация на проекта е констатиран риск от забавяне на неговото изпълнение, поради съществуваща законова възможност за обжалване на обявените тръжни процедури по ЗОП.

3. Проект, свързан с изграждане на специализиран център за настаняване на непридружени деца-чужденци.

През отчетния период продължи работата по предварително дефинирания проект за създаване на център за непридружени деца-чужденци. Направени бяха корекции по бюджета на проекта, както и отговори по коментари от Офиса на Норвежкия финансов механизъм и Норвежката дирекция за миграция, които в конферентна връзка бяха представени на норвежката страна. През май 2018 г. беше подписано Рамково споразумение между правителството на Р България и Кралство Норвегия за финансиране на 14 проекта по Норвежки финансов механизъм, единият от които е предварително дефинираният проект на Държавната агенция за закрила на детето. През 2018 г. беше осъществено от председател на Държавна агенция закрила на детето съвместно с експерти работното посещение в Кралство Норвегия за запознаване с изградената системата за убежище, прием и процедура за разглеждане на молбите за

закрила на непридружени деца-чужденци в Кралство Норвегия. Домакините от Норвежката дирекция по миграция организираха за участниците работното посещение на две специализирани услуги за деца - МУСЕБУ (Mysebu) – Транзитен център за жени и деца от 15-17 години и Център за грижи за непридружени на възраст 0-15 г. (Ringerike care centre).

В резултат на продължаващото сътрудничество с норвежката страна, Държавната агенция за закрила на детето:

➤ прие предложението на Норвежката дирекция по имиграция за въвеждане на механизъм за мониторинг на изпълнението на предварително дефинирания проект № 1, „Изграждане на център за непридружени деца чужденци“.

➤ изрази своята готовност да се включи в процеса на договаряне на дейности от двустранен характер, които да бъдат финансирани от Двустранния фонд по Норвежкия финансов механизъм 2014 – 2021 г. за идентифициране на дейности за обмен на опит и добри практики между двете държави както и за създаване на контакти между аналогични институции от двете страни. В хода на работата по проекта е констатиран риск от ненавремененно разписване на проектното предложение и бюджета към него, поради невъзможност за осигуряване на сграда за центъра до този момент.

4. Подготвени и подадени проектни предложения от ДАЗД

На 13 ноември 2018 г. са подадени две проектни предложения по програма „Права, равенство и гражданство“ на Европейската комисия по обявена покана REC-RDAP-GBV-AG-2018 „Превенция на насилието, основано на пола“.

Първото проектно предложение „Закрила на децата в България, занимаващи се със спорт“ („Child protection in Bulgarian sports settings“) е с водеща институция Министерство на младежта и спорта, а партньори са Държавната агенция за закрила на детето, Центърът за приобщаващо образование, Ноу-хау центърът за алтернативни грижи за деца, Централният полицейски таекуондо клуб и Детско-юношеската футболна школа НАЦИОНАЛ. Основните дейности, включени в проектното предложение, са насочени към създаването на мрежа за сътрудничество с участието на държавни институции, организации на гражданското общество, професионалисти, представители на академичната общност за обмен на добри практики и опит в областта на спорта и закрилата на децата, практикуващи различни спортове и физически дейности, както и разработване на национални стандарти и критерии за гарантиране на здравето на децата и превенция в спорта. Стандартите са насочени към спортни клубове и организации, организиращи спортни дейности за децата.

Второто проектно предложение ENCHANCE по същата програма на Европейската комисия е разработено и подадено в партньорство с Фондация „Работилница за граждански инициативи“, която е водещата организация, и Синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“. Общата стойност на проекта е 254 852,60 евро. Проектното предложение е подкрепено от областните управители на област Добрич, Видин и Бургас.

Общите цели на проекта са:

- Подобряване на мултидисциплинарния подход и сътрудничество на регионално и местно ниво за превенция и справяне с насилието срещу деца;
- Повишаване на информираността на широката общественост по въпросите, свързани с борбата с всички форми на агресия и предразсъдъците, предизвикващи, насилие, основано на пола;
- Насърчаване на трайното установяване на добри практики чрез различни методи в отделните сектори в съответствие със Стандартите на Европейската комисия „Да запазим детето“.

Планираните дейности са:

- Провеждане на кръгла маса по въпроси, свързани с политиките за децата с фокус превенция на насилието и злоупотребата с деца;
- Създаване на наръчник за професионалисти от различни области, работещи с децата, с информация за прилагането на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, стандартите на Европейската комисия и по теми, свързани с прилагането на политиката за превенция и противодействие на насилието;
- Провеждане на обучения, насочени към професионалисти от различни области в 28-те области на страната, сред които 200 представители на НПО и 400 представители на институции, организации и структури, свързани с прилагането на политиките за деца;
- Провеждане на Национална информационна кампания за повишаване на обществената нетърпимост към проявите на насилие и агресия към децата.

Информация от Европейската комисия във връзка с подадените проектни предложения по обявената покана ще бъде обявена през първата половина на 2019 г. Кандидатстването по открити покани на Европейската комисия по различни програми предоставя възможност на ДАЗД да се включва като партньор или водеща организация, като използва ресурсите, които се предоставят на държавите-членки на ЕС за развитието на политиките, насочени към гарантиране правата на децата в различни хоризонтални политики. Гъвкавите механизми за кандидатстване и отчитане на средствата улесняват процеса на кандидатстване и дават възможност за подбор на определени дейности в конкретната политика, които трудно биха получили финансиране по линия на държавния бюджет. В този смисъл, кандидатстването с проекти по различни програми при възможност следва да продължи и през 2019 г.

X. ИНИЦИАТИВИ, КАМПАНИИ ЗА ПРОМОТИРАНЕ ПРАВАТА НА ДЕТЕТО И ИЗГРАЖДАНЕ НА ПУБЛИЧЕН ОБРАЗ НА ДАЗД

През 2018 г. ДАЗД отбеляза международния ден на детето – 1 юни, с концерт проведен на грандиозна сцена, в зала „Асикс Арена“, оборудвана с два свръх модерни лед екрани. На сцената участва за първи път Слави THE CLASHERS, който има над 263 000 последователи в социалните мрежи. Сред участниците в събитието беше дуета Майко Мила!, разработили ФБ страница на майките, в която ежедневно десетки хиляди родители четат забавни и важни статии по въпроси свързани с родителството. Представител на отдел „Киберпрестъпления“ към ГДБОП разясни работата на

полицайте. THE RACT, най-голямата организация на ютюбъри беше представена от: Gothika_47 (145 000 фенове), Aethelthryth (134 000 фенове), Nikicha1 (73 000 фенове), Hazel (42 000 фенове) и Venata (206 000 фенове). Дуетът Ивайло и Християна, познати като Айде БГ, любимци на близо 200 000 българчета, които обожават техните видео предизвикателства също бяха част от празника. Масщабното шоу, първо по рода си в България, бе разтърсено и от пет от най-добрите хип-хоп групи – Ex Crew, ShifterZ, VS Dance, Skip a Beat и Estreia, които зарадваха публиката с най-атрактивните си танцови изпълнения.

По време на празника бе обявена инициативата „Дни на дигитално-медийната грамотност“, осъществена съвместно със Съвета на децата в 15 областни градове на страната.

През 2018 година бяха проведени редица информационни и медийни кампании.

Разработена беше специална страница, посветена на **Националната кампания „Живот без насилие за всички деца“** - www.decabg.eu, която е в изпълнение на Националната програма за закрила на детето 2018 година, одобрена от Министерски съвет. Инициативата се реализира с партньорство с Министерството на образованието и науката, Синдиката на българските учители, Синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“, Съюза на работодателите в системата на народната просвета в България и Сдружение на директорите в средното образование. С медийната подкрепа на Българската национална телевизия и Българското национално радио. В инициативата се включиха деца от образователни, социални и възпитателни институции, както и центрове за работа с деца.

Идеята на тези инициативи е провокират децата да са проактивни и да им се предостави възможността да организират своя безопасен, сигурен, приятен и позитивен живот в групата/паралелката. С помощта на менторите си (педагози, психолози, социални работници) определят правилата за взаимоотношения помежду си, за да създадат среда на общуване и комуникация като изключат всички форми на насилие в нея. Участието е доброволно. Педагозите/възпитателите/психолозите имат ролята на ментори – те само напътстват процеса на организиране на децата и запознават с информация за това какво е позитивна среда без възможните форми на насилие, които следва да избегнат в групата/класа. Партньорите използват модели и материали включително кратък план/протокол за час на класа и ситуация в детската градина или групата за учебната 2018/2019 г. Те запознават децата/учениците с възможността да следват кампанията с „#ДЕЙСТВАЙ!“ (хаштаг действай). На децата не се налагат правилата от възрастните, а сами избират и определят правилата – какво е добро, приятно и правилно като взаимодействие помежду им, и решават как да изградят своята колективна среда. След правилата следва да изберат свои лидери и кодове за реакция в ситуации на поведение извън приетото като например обиди, физическо или психическо насилие. Всички, които се включиха се обявяват срещу агресията и тормоза както в реалния, така и във виртуалния свят.

По повод на лансираната през февруари 2018 г. кампания „Безопасен интернет“, председателят на Държавната агенция за закрила на детето д-р Елеонора Лилова проведе среща с представители на едни от най-големите организации и ведомства, работещи за безопасен интернет сред децата и младежите. Тя се срещна с българския еврокомисар по цифрова икономика и цифрово общество г-жа Мария Габриел.

Договорено бе сътрудничество за популяризиране на безопасния интернет сред децата, учителите и родителите. ДАЗД обяви конкурс за създаване на мобилно приложение. В инициативата се включи Съветът на децата и студенти. Децата растат във все по-цифрова среда с устройства и услуги, които им позволяват да играят, да учат, да създават и да общуват онлайн. Целта бе децата да бъдат въввлечени интерактивно, да познават правилата за безопасно сърфиране. Награждаването на победителите се осъществи през декември 2018 г. Конкурсът се осъществява с партньорството на Обществения съвет по безопасен интернет, софтуерната кампания Булбера и ГДБОП.

През 2018 г. ДАЗД за първи път организира кампания за връчване на отличителен знак „Аз гарантирам щастливо детство“. Основната идея на кампанията е работещите със и за деца да получат необходимото внимание и благодарност за положените усилия и проявен висок професионализъм в името на децата. Отличителният знак ще бъде присъждан ежегодно, като израз на признанието за гарантиране правата на всяко дете. С този акт ДАЗД се стреми да стимулира ефективност на дейностите за гарантиране на правата на децата и постигане на качество на услугите за деца чрез осигуряване на условия за пълноценното им развитие. В рамките на кампанията бяха получени 65 кандидатури и номинации в трите категории – „Значима иновация“, „Успешна промяна“ и „Устойчиво развитие“. След разглеждане на получените формуляри и приложените документи към тях, бяха отличени 12 кандидатури в трите категории.

На 21 ноември 2018 г. на официална церемония са наградени първите отличени в трите категории. ДАЗД организира и проведе цялостната кампания по популяризиране на отличителния знак, провеждането на избора и церемонията по награждаването на отличените институции и организации.

ДАЗД, съвместно с Национална художествена гимназия „Цанко Лавренов“ – гр. Пловдив, организира **Национален конкурс „Плакат“** при училищата по изкуства и култура към Министерство на културата. Конкурсът за плакат е насочен към учениците от специалностите „Рекламна графика“ и „Компютърна графика“ в училищата по изкуствата. Тематиката е свързана с правата на децата. Изключително важен е погледът на младите хора, тяхното виждане за света, в който живеят и растат, а също и посланието, което ще отправят към своите връстници. Темата на конкурса е **„Сигурността на децата в реална и виртуална среда“**. 53 творби на деца от различни училища по изкуствата взеха участие в конкурса. Творбите са представени на 20 ноември в гр. Пловдив, а авторите на отличените на призовите места творби са наградени на 20 декември в гр. София.

XI. СКЛЮЧВАНЕ НА СПОРАЗУМЕНИЯ, ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЯНА НА НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

❖ В Държавната агенция за закрила на детето, през 2018 г. са сключени следните споразумения за съвместна дейност, както следва:

- С Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“ с предмет „Обединяване на усилията между ДАЗД и ПУ за провеждане на семинар на тема: „Сигурна среда в реалния и дигиталния свят в образователните институции“, който ще се проведе от 06.11.2018г. до 08.11.2018г. в гр. Велинград.“;

- С Нов Български Университет с предмет „обединяване на усилията между ДАЗД и НБУ за развитие на научно-приложната, образователната и популяризаторска дейности в областта на закрилата на детето и подкрепа на семействата, като отчитат:

1. Ключовата роля на научното познание за развитието на политики и практики, които гарантират правата на децата и подкрепа на семействата.

2. Нарастващата роля на системния и комплексния подход при проучване и анализ на глобални и регионални проблеми в посочената област.

3. Необходимостта от сътрудничество между академичната общност и специалистите в областта на секторните и интегрирани практики, които гарантират техните права и подкрепят семействата в Република България.“;

- Споразумение между ДАЗД, ДАБ и БЧК с предмет „Създаване на Механизъм за временна грижа за непридружени непълнолетни“;

- Със Синдикат на Българските учители с предмет „Реализиране на Национална информационна кампания на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) и на Съвета на децата „Живот без насилие за всички деца“;

- Със Сдружение "За Българска музика и изкуство" с предмет „Организиране на фестивал „Детска мелодия на годината“ под егидата на ДАЗД“.

- Споразумение за обмен на данни между ДАЗД и Националния статистически институт. През 2018 г. бе сключен Анекс към Споразумението между ДАЗД и НСИ за предоставяне на данни, отнасящи се до детското население в България. Допълнително поисканата от НСИ информация е свързана и с разработването на новата Национална стратегия за детето 2019 – 2030 г., и с необходимостта от разширена информация, използвана при разработването на различни анализи и други документи, имащи отношение към разработването на политики в областта на грижата за децата. Постигнатата договореност между ДАЗД и НСИ ще позволи по-добро планиране на мерки и дейности, свързани с повишаване благосъстоянието на децата в България.

❖ През изтеклата години от страна на ДАЗД бяха **представени следните предложения за промяна на нормативни актове:**

Проект за изменение и допълнение на Закон за социалните услуги:

Държавната агенция за закрила на детето е изразила три официални становища – през месеците февруари, април и октомври на 2018 г., в които поставен акцент на мултиинституционалния подход при предоставянето на социални услуги за деца, спазване на правата на децата при предоставяне на социални услуги, предложения по отношение на лицензирането на всички доставчици на социални услуги за деца и възрастни, обучения и супервизия на служителите, човешкият ресурс и пр.

Във връзка с постъпил в Държавната агенция за закрила на детето Законопроект за изменение и допълнение на Закона за семейните помощи за деца, внесен от Министерския съвет на 06.08.2018 г., и във връзка с политиките за закрила на детето, които са насочени към всички деца в Република България, и в духа на основните принципи от Конвенцията на ООН за правата на детето, ДАЗД изрази следното становище:

„Помощта, която се предвижда да се отпуска на децата с починал един или двама родители, които не получават нито наследствена пенсия, нито персонална пенсия, да се отпуска:

- Без подоходен критерий към живия родител, настойник/попечител или роднината, при който е настанено детето по реда на чл. 26 от ЗЗДет. Прилагане на доходен тест ще доведе до ограничение и съществува риск деца, с починал родител/и отново да не получават помощ от държавата.

- Право на помощта да имат както родените в брака, така и извънбрачните и осиновените деца.

- Помощта да не се „отпуска за 12 месеца“ (няма да настъпи промяна в обстоятелството, родителят е починал), а от месеца, в който е починал родителя до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст, при условие, че детето редовно посещава училище, освен ако това е невъзможно поради здравословното му състояние. Предложението е съобразено и с намаляване на административната тежест на гражданите, както и уеднаквяване получаването на помощта с начина на получаване на наследствената пенсия.

- Размерът на помощта да не е по-нисък от минималния размер на персоналната и наследствена пенсия за деца.“

Предложението на ДАЗД бе помощта да се отпуска без подоходен критерий е прието. В чл. 7, ал. 9 от Закона за семейни помощи за деца е посочено „При условията на ал. 1, месечната помощ за деца с един жив родител се предоставя независимо от дохода на семейството в размер, определен по реда на чл. 4а, ал. 3 във връзка с чл. 4а, ал. 2, т. 1.“ ДАЗД имаше възможност да запознае членовете на Комисията за децата, младежта и спорта към 44-то Народно събрание с тази позиция по време на изслушване в парламентарната комисия.

Във връзка с Закона за чужденците в Р България и Правилника за прилагане на Закона за чужденците в Р България експерти на агенцията активно участваха в разработването на изменения и допълнения на чл. 23б от Закона за чужденците в Република България, който се отнася за „въпросите, свързани с предоставяне на право на пребиваване на деца-чужденци до 18-годишна възраст, да се решават по общо съгласие на родителите, а когато отказва или е в неизвестност един от тях, да се взема решение от Районния съд по настоящ адрес на детето“.

ХП. АДМИНИСТРАТИВНА И АДМИНИСТРАТИВНО-НАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

1. Достъп до обществена информация

Във връзка с разпоредбите на Закона за достъп до обществена информация, със заповед на председателя на ДАЗД е създадена комисия от служители, която отговаря за организацията и дейностите, свързани с предоставяне на достъп до обществена информация и спазването на основните принципи и регламентиранияте срокове в закона. В състава на комисията са включени служители от всички дирекции на ДАЗД. Организацията и редът по изпълнение на Закона за достъп до обществена информация от служителите в ДАЗД са уредени с вътрешни правила.

През 2018 г. в Държавната агенция за закрила на детето са постъпили 17 заявления за достъп до обществена информация.

През периода са подготвени 15 решения за предоставяне на пълен достъп до обществена информация.

В два от случаите на основание чл. 32, ал. 1 от Закона за достъп до обществена информация, заявлението е препратено по компетентност до изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане.

Необходимо е да се отбележи, че отговорите са изготвени в рамките на законоустановения 14-дневен срок.

Равен е броят на неправителствените организации и граждани, възползвали се от правото си на достъп до обществена информация, създавана и съхранявана в Държавната агенция за закрила на детето. Разпределението на заявленията според профила на заявителите е както следва:

- заявления, подадени от НПО – 8
- заявления от граждани – 8
- медии – 1.

През 2018 г. се запазва констатираната тенденция и в предишни доклади по прилагането на Закона за достъп до обществена информация, че най-често гражданите търсят достъп до копия на различни документи, налични в Държавната агенция за закрила на детето, докато неправителствените организации се интересуват от статистическа информация.

В от две от подадените заявления лицето е страна по преписката и искана информация не е отнесена като достъп до обществена информация.

№	Показатели	Брой
1.	Заявления по ЗДОИ за 2018 г.	17
2.	Решения по ЗДОИ	15
3.	Предоставен пълен достъп	15
4.	Предоставен частичен достъп	
5.	Отказ от предоставяне на обществена информация	
6.	Пренасочени достъпи до обществена информация към други органи, имащи отношение към закрилата на децата	2
7.	Исканата информация не е налична в ДАЗД към момента	
8.	Заявлението не отговаря на ЗДОИ, исканата информация не е достъп до обществена информация	2
9.	Постъпили заявления от НПО	8
10.	Постъпили заявления от граждани	8

11.	Медии	1
12.	Оттеглени заявления	

2. Лицензиране на социалните услуги

Правната уредба, която третира процеса на лицензиране е регламентирана в Закона за закрила на детето (ЗЗД), Закона за социално подпомагане, Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане (ППЗСП), Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца. С изм. и доп. в ДВ бр. 8 от 29 Януари 2016 г. на Закона за социалното подпомагане лиценз се издава за всяка отделна социална услуга за срок от три години, като след изтичането му той може да бъде подновен.

Съгласно Закона за закрила на детето в състава на Комисията по лицензиране на доставчици на социални услуги за деца участват и представители на: Министерството на труда и социалната политика, Министерството на образованието и науката, Министерството на здравеопазването, Министерството на вътрешните работи, Министерството на правосъдието, Министерството на младежта и спорта, Държавната агенция за закрила на детето, Агенцията за социално подпомагане и Агенцията за хората с увреждания.

В едномесечен срок от постъпване на заявлението за издаване на лиценз председателят на Държавната агенция за закрила на детето по предложение на комисията по чл. 43б, ал. 1 издава лиценз или отказва издаването му. В чл. 43и от Закона за закрила на детето е уреден въпросът свързан с взаимодействието между Държавната агенция за закрила на детето, Агенцията за социално подпомагане и Фонд „Социална закрила“. Председателят на Държавната агенция за закрила на детето в тридневен срок от влизането в сила на съответната заповед изпраща на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане копие от издадените, подновени и променени лицензи за социални услуги за деца и свързаната с тях информация по чл. 18б, ал. 6, т. 1 – 5 от Закона за социално подпомагане, както и копие на издадените заповеди за прекратяване, отнемане и заличаване на лицензи с оглед вписването на посочените обстоятелства в регистъра по реда на Закона за социално подпомагане и издаване, подновяване, преиздаване и заличаване на удостоверенията за регистрация. Изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане изпраща на председателя на Държавната агенция за закрила на детето издадените, подновените и/или преиздадените удостоверения за регистрация в тридневен срок от издаването им.

Издаденият лиценз и удостоверението за регистрация по реда на чл. 18б, ал. 3 и чл. 18в, ал. 4 от Закона за социално подпомагане се получават в Държавната агенция за закрила на детето в срок до един месец от датата на издаване на лиценза.

От 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г. председателят на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) на основание чл. 43б, ал. 1 от Закона за закрила на детето (ЗЗД) е издал 136 лиценза за предоставяне на 136 социални услуги за деца, от тях 25 за иновативни услуги.

Социалните услуги, за които е издаден лиценз са:

- Център за обществена подкрепа - 21;

- Център за социална рехабилитация и интеграция – 35;
- Център за работа с деца на улицата – 6;
- Мобилен център за работа с деца – 5;
- Мобилен център за информиране, консултиране, обучение и подкрепа–1;
- Дневен център за деца с увреждания – 5;
- Дневен център за деца с увреждания – седмична грижа – 2;
- Дневен център за деца и/или младежи с увреждания – 4
- Дневен център за работа с деца и младежи - 1
- Център за информиране, консултиране, обучение и подкрепа на деца – 10;
- Приемна грижа – 8;
- Кризисен център – 7;
- Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания- 10;
- Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания – 3;
- Обществена трапезария – 3;
- Звено „Майка и бебе“ – 5;
- Център „Да прегърнем дете“ – 1;
- Къща на семейството и общността – 1;
- Център за ранна интервенция – 1;
- Бюро за социални услуги – 2;
- Гореща телефонна линия – 1;
- Консултативен център по проблемите на домашното насилие – 1;
- Мобилен център за интервенции, подпомагани от кучета, за деца със здравословни, психологични или социални проблеми – 1;
- Детски контактен център – 1;
- Преходно жилище за деца – 1.

През 2018 г. са организирани 13 заседания на Комисията по лицензиране на доставчици на социални услуги за деца, но са проведени общо 12 заседания на Комисията по лицензиране, едно от заседанията не е открито поради липса на кворум.

Активните лицензи към месец декември 2018 г. са 338 за предоставяне на 340 социални услуги за деца. Проведени са 608 консултации, относно процедурата за издаване на лиценз.

Дейността по лицензиране на доставчиците на социални услуги за деца се администрира от междуведомствена Комисия, съгласно нормативните изисквания, и се подпомага от Секретариат, съставен от експерти на ДАЗД.

Държавната агенция за закрила на детето ежегодно извършва мониторинг на дейността на лицензираните доставчици, предоставящи социални услуги за деца. Въведена е специализирана информационна карта за събиране по предварително утвърдени показатели на групи данни за осъществените дейности по предоставяне на услугите, включително обхвата на услугите и ефекта върху потребителите.

През 2018 г. със Заповед № РД-19-23/05.11.2018 г. на председателя на ДАЗД са актуализирани Вътрешните правила по лицензиране на доставчици на социални услуги за деца 2018 г.

През месец ноември 2018 г. са издадени заповеди за отнемане на лицензи на доставчици на социални услуги за деца, които не са изпълнили задължението си по Закона за закрила на детето да представят отчет за предходната година.

На интернет страницата на Държавната агенция за закрила на детето (www.sacr.government.bg) се **поддържат в актуалност следните електронни регистри:**

Регистър на издадените лицензи – регистърът включва: името на организацията, името на председателя на организацията; адрес на офиса на доставчика; вида и целевите групи, които обхваща услугата; адрес, на който се предоставя услугата; лице за контакти и телефон за връзка; номер и дата на лиценза и др.

Регистър на отказаните лицензи – публикува се името на организацията и мотивите на Комисията за отказ на издаване на лиценз;

Регистър на отнетите лицензи - регистърът включва: името на организацията; име на представляващия организацията; номер и дата на лиценза; услугите, за които е бил издаден; мотивите на Комисията за неговото отнемане.

Информацията за предоставената административна услуга „Лицензиране на доставчици на социални услуги за деца” е отразена в Интегрираната информационна система на държавната администрация в модул „Административен регистър” и в портала за отворени данни към Министерски съвет.

През 2018 г. на официалната интернет страница на ДАЗД, раздел „Лицензиране“ е публикувана следната информация:

- Актуализирани формуляри на образци за издаване, подновяване, прекратяване и издаване на дубликат на лицензи.

- Уведомление към кандидат доставчиците на социални услуги за деца, че не е необходимо да бъдат представяни свидетелства за съдимост на хартиен носител, с изключение на случаите, когато месторождението на лицето е извън територията на Република България или за лицето са съставени бюлетини за съдимост, включително и по чл. 78а от Наказателния кодекс.

- Измененията в Преходните и заключителни разпоредби към Закона за социално подпомагане в параграф 15 е посочено, че издадените лицензи по реда на Закона за закрила на детето преди датата на влизането в сила на този закон запазват действието

си до изтичането на срока им. Преди изтичането на срока им лицата по чл. 18, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за социално подпомагане подават до председателя на Държавната агенция за закрила на детето заявление (Образец № 1) с приложени всички изискуеми документи по реда на чл. 43в от Закона за закрила на детето за получаване на нов лиценз, а не за „подновяване“.

- За разглеждане на документи за издаване на лиценз от Държавната агенция за закрила на детето се внася такса в размер на 40.00 лв. във Фонд „Социална закрила” към министъра на труда и социалната политика, по сметка (посочена).

- „Всички доставчици, желаещи да предоставят социални услуги за деца, които не са изрично посочени в Правилника за приложение на Закона за социалното подпомагане (ППЗСП), е необходимо да предоставят информация за потребността на общността от подобен тип услуга, съгласно чл. 36 ал. 5 от ППЗСП. За доставчиците, които до момента са предоставяли иновативна услуга, но лицензът им е изтекъл, а те искат да продължат да я предоставят, е нужно в описанието на социалната услуга да се посочи необходимостта от запазване на този тип услуга, като се докажат качеството и иновативността ѝ.“

- Анализ за дейността на лицензираните доставчици на социални услуги за деца за 2017 г.

Във връзка с изпълнение на препоръките от извършен одит за увереност на процеса по издаване на лицензи на доставчици на социални услуги за деца от Държавната агенция за закрила на детето, за периода 01.01.2017 г. – 31.12.2017 г., беше утвърден план за действие за подобряване на процеса по издаването на лицензи.

През 2018 г. в изпълнение на препоръките ДАЗД:

- Актуализира Вътрешните правила по лицензиране на доставчици на социални услуги за деца. Одобрени са със Заповед № РД-19-23/05.11.2018 г. Разработен е образец на протокол от заседание на Комисията по лицензиране, който е част от Вътрешните правила. Извършен е преглед и са актуализирани формулярите на образци за издаване, подновяване на лиценз. Изготвен е образец за издаване на дубликат на лиценз. Актуализираните образци са публикувани на сайта на ДАЗД.

- Изпратено е писмо до институциите, които имат отношение към Комисията по лицензиране за актуализиране на членовете и техните заместници. Актуализирани са заповедите, с които е определен състава на Комисията по лицензиране.

- Рубриката „Административно обслужване“ на официалната интернет страница на ДАЗД е приведена в съответствие с нормативните изисквания от НАО.

3. Внедряване на САФ (Обща рамка за оценка)

През месец декември 2018 г. са изготвени Доклад за самооценката по прилагането на САФ 2013 на Държавната агенция за закрила на детето за периода 2016 – 2018 г. и на План за подобрене. Решението за прилагане на САФ в Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) беше взето в началото на 2016 г. след задълбочено обсъждане, проведено в рамките на Дирекционен съвет с висшите ръководни служители на Агенцията. С оглед на неговото изпълнение ДАЗД се обърна за подкрепа към Института по публична администрация, като за целта на 23.06.2016 г. беше

сключено споразумение за сътрудничество между двете институции в рамките на проект „Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите”, който се осъществява с безвъзмездната финансова подкрепа на Оперативна програма „Добро управление” по процедура BGO5SFOP001-2.002 „Въвеждане на Общата рамка за оценка (CAF) в администрациите“.

4. Административнонаказателна дейност.

През 2018 г. от служителите на ДАЗД са съставени **двадесет и три (23) акта** за установяване на административно нарушение (АУАН), както следва:

Съставени АУАН за януари-март 2018г.	Общо 23
Нарушение на чл. 8, ал. 6 от ЗЗДет.	2 бр.
Нарушение на чл. 45, ал. 11 от ЗЗДет.	8 бр.
Нарушение на чл. 45, ал. 12 от ЗЗДет.	10 бр.
Нарушение на чл. 45, ал. 5 от ЗЗДет.	3 бр.

➤ За нарушение на чл. 8, ал. 6 от ЗЗДет. са съставени **2** АУАН за това, че нарушителят в качеството си на директор на приемащата резидентна услуга, е отказал да приеме в ЦНСТДМУ гр. Нови пазар детето А. А., за което е издадена заповед за настаняване в резидентната услуга от директора на ДСП – Шумен, с което не е изпълнил предприетите по ЗЗДет. мерки и не е съдействал при осъществяването на дейностите по закрила на детето, съгласно регламента на чл.8, ал.6 от ЗЗдет. Вторият АУАН е съставен на директор на ЦНСТДМУ Попово за това, че на 14.08.2018 г., въпреки предварителното договаряне за планиран прием между ДСП - Ловеч и ДСП - Попово и наличието на заповед на дете за настаняване, издадена от директора на ДСП - Ловеч на 14.08.2018 г., не е допуснал приема му и не е дадена възможност на детето за престой в центъра, във връзка с адаптацията му и преодоляване на поведенческите му проблеми в ЦНСТДМУ – Попово;

➤ За нарушение на чл. 45, ал. 11 от ЗЗДет. са съставени **8** АУАН за неизпълнение на задължението за съдействие, за информиране на органите за закрила за нуждата от закрила на дете в риск на: педагог от ЦНСТДМБУ 2 – гр. Бургас; възпитател в ЦНСТДМУ, кв. „Хризантема“, Габрово; ръководител на ЦНСТДМУ, кв. „Трендафил“, Габрово (2 бр.); социален работник в ЦНСТДМУ, кв. „Трендафил“, Габрово (2 бр.); на директора на СУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Ново село (2 бр.);

➤ За нарушение на чл. 45, ал. 12 от ЗЗДет. за разпространение на сведения и данни за дете са съставени **10** АУАН на управителя на Издателство „Отзвук Прес“ ООД; на директорите на „Инвестор.бг“ АД (6 бр.); „Медиатор 2015“ ЕООД; „Медия груп“ ЕООД; на главен редактор на сайта „Capitan.bg“;

➤ За нарушение на чл. 45, ал. 5 от ЗЗДет. са съставени **3** АУАН за предоставяне на социални услуги за деца без издаден от ДАЗД лиценз, както следва: на управителя на Сдружение „Младежко развитие и подкрепа“ ЕООД – Шумен и на председателя на Сдружение „За социална отговорност и регионални инициативи – Банско“, гр. Банско (2 бр.).

За 2018 г. от служителите на ДАЗД са съставени общо 23 Акта за установяване на административно нарушение, като най-голям е броят на нарушенията по чл. 45, ал. 12 от ЗЗДет. – 10 АУАН.

5. Предложения за дисциплинарни наказания

През 2018 г. от страна на служители на ДАЗД са дадени 19 предложения за търсене на дисциплинарна отговорност на основание чл. 8а, ал. 7 от ЗЗДет. и чл. 63, ал. 5 от ППЗЗдет., както следва на:

□ кмета на община Габрово за предприемане на дисциплинарни мерки спрямо директор на дирекция ОСД към община Габрово и служителка от същата дирекция, отговаряща за двете услуги ЦНСТ, за неизпълнение на служебните им задължения, с което са допуснали нарушаване на правата на деца, отглеждани в резидентната услуга;

□ управителя на ЦНСТДМУ, кв. „Трендафил“ е предложено да предприеме дисциплинарни мерки спрямо трима служители, предвид лоша грижа за децата;

□ изпълнителния директор на АСП и директора на РДСП Габрово е дадено предложение за предприемане на действия за налагане на дисциплинарно наказание на водещия случая социален работник от ОЗД към ДСП - Габрово, на дете, настанено в ЦНСТДМУ, кв. „Трендафил“, предвид поведение, което не гарантира висшите интереси на детето и правото му на закрила от всички форми на насилие и negliжиране;

□ изпълнителния директор на АСП е дадено предложение за предприемане на действия за налагане на дисциплинарно наказание на водещия случая социален работник в ОЗД/ДСП - Сердика, на дете, предвид поведение, което не гарантира висшите интереси на детето и правото му на закрила от всички форми на насилие;

□ кмета на община Бургас е предложено да предприеме действия за реализиране на дисциплинарна отговорност спрямо управителя на ЦНСТДМ 2, гр. Бургас;

□ кмета на община Борован за предприемане на дисциплинарни мерки спрямо управителя на ЦНСТ – 1 и 2 за лошо управление, довело до нарушаване правата на децата;

□ директора на КСУДУ – гр. Роман за предприемане на дисциплинарни мерки спрямо дежурните служители в ЦНСТДМУ № 5, имащи пряко задължение за почистване, хигиената и осигуряване безопасността на децата и младежите. Същите с действията и/или бездействията си са довели до инцидент с дете завършил с летален край;

□ директора на ДГ – Плевен за предприемане на дисциплинарни мерки спрямо служител, срещу който са отправени обвинения за упражняване на емоционално и психическо насилие над деца;

□ при извършена проверка по сигнал (самосезиране) в ДСП – Нови пазар е направено предложение до изпълнителния директор на АСП, за търсене на дисциплинарна отговорност и налагане на наказание по реда на Кодекса на труда, спрямо водещия случая социален работник на детето от сигнала. Предложението е вследствие на установено неизпълнение в пълнота на служебните й задължения по случая на детето. Установено е, че с нейно съдействие е осъществено нарушението спрямо детето от страна на директора на услугата, която трикратно отказва и не приема момчето в услугата, въпреки наличието на заповед за настаняване, с което социалният

работник от ОЗД към ДСП – Нови пазар е причинил нарушаване на правата на момчето и на Закона за закрила на детето;

□ при извършена сигнална проверка в ДГ „Иглика“ – гр. Белоградчик е дадена препоръка на директора да бъде изискано писмено обяснение на служителя г-жа Л. Б., след което да ѝ бъде потърсена дисциплинарна отговорност по реда на Кодекса на труда, която е упражнила физическо насилие чрез използване на неприемливи методи на възпитание над дете;

□ кмета на община Лом да бъде наложено дисциплинарно наказание на управителя на ЦНСТДБУ „Нов дом, нов шанс“ – гр. Лом и на възпитател в Центъра;

□ директора на СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Ново село, община Ново село, област Видин – учителя, спрямо когото има подаден сигнал за насилие да бъде отстранен от работа до изясняване на случая, като при доказване на вина на същия да се наложи и дисциплинарно наказание, съгласно Кодекса на труда;

□ директора на ЦНСТДБУ 2, гр. Средец, ул. „Т. Николов“ № 65, е отправена препоръка да образува дисциплинарно производство срещу социален работник и детегледач във връзка с получени данни за упражнявано насилие и нарушаващи достойнството методи на възпитателно въздействие от служителите;

□ изпълнителния директор на АСП, за търсене на дисциплинарна отговорност и налагане на наказание по реда на Кодекса на труда, спрямо водещия случая социален работник от ОЗД/ДСП – Ловеч. Предложението е вследствие на установено неизпълнение в пълнота на служебните му задължения по случая на детето и неприлагане в пълнота на разпоредбите на ЗЗДет. и правилника за прилагането му. Установено е, че социалният работник е предприел действия за настаняване на детето на 14.08.2018 г., независимо от това, че същото не е договорено и планирано с приемащата ДСП – Попово и с ЦНСТДМУ – Попово, което е довело до отказ от страна на директора на ЦНСТДМУ – Попово да приеме детето и в следствие то отново е било върнато в ЦНСТДМУ - 5 гр. Ловеч.

□ кмета на район „Триадица“ – Столична община в качеството му на работодател на медицинска сестра в ДГ 167 „Малкият принц“ – гр. София, предвид прилагане на неприемливи методи на възпитание чрез упражняване на насилие.

ХІІІ. УЧАСТИЕ В МЕЖДУНАРОДНИ ФОРУМИ И ИНИЦИАТИВИ С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

1. Оценка на детското участие съгласно Инструмента за оценка на Съвета на Европа.

ДАЗД осъществи съвместен проект със Съвета на Европа, Страсбург. България, съвместно с Италия и Латвия се включи във втория кръг държави, които през 2017 г. пилотно изпълниха проекти с финансовата подкрепа на Съвета на Европа за оценка на детското участие съгласно Инструмента за оценка на Съвета на Европа. Чрез успешното изпълнение на този проект в България се повиши осведомеността за детското участие и след първоначалната оценка на състоянието, бяха открити добрите практики и идентифицирани мерките за по-добро съответствие с изискванията на Конвенцията за правата на детето. Основните резултати от оценката показват, че в

България са създадени и се развиват политики и механизми, чиято цел е да спомогнат за изграждането на основа за включване на децата в обществения живот, законодателството, и всички останали процеси, които ги засягат. Основен принос за насърчаването на участието на младите хора в процесите на формиране, осъществяване и мониторинг на политиките има дейността на Държавната агенция за закрила на детето, чиято мисия е да гарантира правото на младите хора да изкажат своето мнение.

Друга важна констатация от извършената оценка в България е, че степента на реално вслушване и отделянето на необходимото внимание на позициите, изказани от децата, трябва да бъдат подобрявани. Институциите също трябва да бъдат обучавани за изграждане на партньорства и предоставяне на пространство и ефективни възможности за участие.

След приключването на проекта, в периода 05 – 06 юли 2018 г. в София се проведе заключителен семинар за оценка на детското участие, на който ДАЗД беше домакин. Събитието беше организирано съвместно със Съвета на Европа, като темата за дискусия, поставена пред участниците беше „Защо мнението на децата има значение? Изграждане на солидна държавна политика, стимулираща детското участие“. Участваха представители на Италия, Латвия, Естония, Румъния, Германия и Словения и международните консултанти в тази област г-жа Ан Краули, г-жа Мике Шурман и г-жа Герисън Лансдаун.

В рамките на семинара представители от държавите, приложили Инструмента и тези, които желаят да се включат в този процес през 2018 г., обмениха мнения и добри практики, свързани с утвърждаването на модела за детско участие съобразно националния си контекст и обсъдиха предложения за подобряване на механизмите за оценка и инструментариума на Съвета на Европа, въз основа на постигнатите резултати до настоящия момент.

След приключването на семинара се състоя обучение по правата на децата с чуждестранни лектори, организирано от Съвета на Европа, в което участваха експерти от държавната агенция. Темите на обучението засегнаха основните политики, свързани с гарантирането правата на децата в движение, възможностите и рисковете от нарасналото използване на дигитални средства, телесното наказание и позитивното родителство и ефективното използване на ресурсите за гарантиране правата на децата.

За организирането и провеждането на семинара за оценка на детското участие през юли 2018 г. ДАЗД получи висока оценка на проведеното през октомври 2018 г. 5-то заседание на ад-хок Комитета по правата на детето на Съвета на Европа.

2. Взаимодействие с институциите на Европейския съюз и международни организации.

Експерти от ДАЗД изготвят и обменят регулярно кореспонденция със Съвета на Европа, Европейската комисия и др. международни структури и организации, подготвят становища и информация, необходими на ПП-Брюксел и ПП-Страсбург за представяне на българската позиция по въпроси, свързани с правата на децата, когато в международни форуми не участват представители на ДАЗД.

Председателят на ДАЗД участва в заседанията на ад-хок Комитета по правата на детето на Съвета на Европа. През миналата година председателя на ДАЗД участва в 2

заседания на Комитета в Страсбург, Франция. В рамките на заседанията се обсъжда напредъка и предизвикателствата в изпълнението на политиките в областта на защита правата на децата в държавите-членки. Председателят на ДАЗД на всяко заседание на Комитета запознава членовете на ад-хок Комитета с приетите на национално ниво стратегически документи, инициативи, постижения и бъдещи действия, които допринасят за изпълнението на приоритетите на Стратегия за правата на детето на Съвета на Европа за периода 2016 – 2021 г. в петте области: равни възможности за всички деца; участие на всички деца във вземането на решения; осигуряване на живот без насилие; младежко правосъдие; защита на правата на децата в цифровата среда за гарантиране на безопасността им онлайн.

Осигурено бе и участие на експертно ниво в две редовни, едно изнесено заседание и едно заседание на Бюрото на Комитета Ланзароте на Съвета на Европа, както и на една среща на Бюрото на комитета.

Във връзка със съблюдаването на разпоредбите на Конвенцията срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие срещу деца (Конвенцията Ланзароте) към държавите бяха отправени конкретни препоръки. Във връзка с изпълнението на препоръките на Комитета ДАЗД обобщи информацията от отговорните институции, като цялостната информация е изпратена на Секретариата на Комитета. България е отговорила на искането за информация по всички препоръки на Комитета през 2018 г.

ДАЗД участва на експертно ниво в 2 заседания на Работната група CAHENF-VAC срещу насилието върху деца на Съвета на Европа. По време на второто заседание на Работната група (18-19 септември 2018 г., Страсбург) беше изготвен тематичен въпросник, свързан с насилието срещу деца. Информацията, която държавите ще предоставят по темите от въпросника, ще бъде отразена в доклад, който ще бъде предоставен на ад-хок Комитета по правата на детето.

3. Участие в работни групи и форуми на ЕС

Експерти от ДАЗД участваха в 16-то и 17-то заседание на Неформалната експертна група на ЕК по правата на детето в Брюксел. Представителите на ДАЗД взеха участие в две заседания на междуправителствената работна група, организирана от Генерална дирекция „Правосъдие“ в ЕК и Генерална дирекция „Вътрешни работи“, Генерална дирекция „Заетост“, Генерална дирекция "Образование, младеж, спорт и култура". По време на заседанията бе обсъден напредъка в държавите-членки по изпълнение на политиките за деца, както и е представена новата многогодишна финансова рамка за периода 2021-2027 и нейното приложение по отношение на правата на децата.

4. Международни посещения и обучения с участието на председателя на ДАЗД и експерти от ДАЗД.

С координацията между институциите в осъществяването на закрилата на децата в Република Сърбия, се запозна екип на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД). Представителите на ДАЗД бяха част от обучително пътуване, в гр. Белград, в което се включиха и експерти на Министерството на вътрешните работи, Министерството на труда и социалната политика, Агенцията за социално подпомагане, УНИЦЕФ България и Националната мрежа за децата.

В периода 18-21 юни 2018 г. по покана от Фондация „Лале“ председателя на ДАЗД взе участие в обучение по проект за „Обмяна на практики за Фамилни групови конференции в Европа“. Обучението е част от Европейски проект, в който си партнират Фондация „Лале“, Департамент Жиронда (Gironde Departmental Council), Франция, Family Rights Group, Великобритания и Кметство Нюколн (NeuKolln von Berlin) от Германия.

В периода 11-15 юни 2018 г. председателят на ДАЗД беше включен в делегация на Световната банка и участва в Международна конференция на тема “Политиката на Чили в областта на ранно детско развитие – Опитът на “Чили расте с теб“, гр. Сантяго де Чили, Чили. Създаването на програмата “Чили расте с теб“ е иницирано от правителството на Чили през 2006 г. Целта на документа е да създаде система за интегрална защита на ранното детство и да помогне всяко дете да достигне своя максимален потенциал за развитие. Прилагането му в практиката е стартирало в началото на 2007 г. и се превръща в приоритетна държавна политика.

В периода 3-4 септември 2018 г., представител на ДАЗД участва като част от българската делегация, която защити Първия национален доклад на Р България пред Комитета по правата на хората с увреждания, ООН, Женева. За подготовката на защитата бе изисквана и предоставена изчерпателна и конкретна информация, както и представяне на наличните данни към края на 2017 година по въпросите от компетентност на всички институции, както по списъка с въпроси, приет от Комитета за правата на хората с увреждания на ООН, така и по изнесените данни в алтернативните доклади относно защитата на правата на хората с увреждания, съгласно изискванията на Конвенцията. От страна ДАЗД беше предоставена информация, свързан с правото на участието на децата, насилието и трафика. Представянето ѝ по време на защитата отговори на поставените въпроси от страна на членовете на комитета.

XIV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Чрез дейността си през 2018 г. Държавната агенция за закрила на детето потвърди своя висок професионализъм и качествена работа по отношение на разработване и изпълнение на политиките за деца. През годината, въпреки намаления числен състав, са изпълнени всички задължения, в съответствие с правомощията на председателя на ДАЗД, регламентирани в Закона за закрила на детето.

През 2019 година агенцията ще отбележи с редица инициативи 30-годишнината от приемането на основополагащия международен акт в сферата на правата на детето – Конвенцията на ООН за правата на детето.

Приоритет през 2019 г. в работата на Държавната агенция за закрила на детето ще бъде финализиране на работата по обобщаване на предложенията от общественото обсъждане на новия стратегически документ Национална стратегия за детето 2019 – 2030 г., разработване на Пътна карта за прилагането му, след неговото приемане от Министерския съвет и Народното събрание на Република България. Подобряване на координацията между отговорните институции ще бъде във фокуса на дейността на ДАЗД.

Предвид отчетеното нарастване на случаите на насилие над деца и по-специално на постъпващите сигнали в ДАЗД за случаи на училищен тормоз, агресия и насилие,

неприемливи методи на възпитание в детски градини, контролната дейност ще бъде основно насочена към проверки в образователни институции – училища и детски градини. Остава тревожна тенденция на един относително постоянен брой на случаите на т.нар. детски бракове и раждания, в тази връзка ще се провери изпълнението на задължението за съдействие от страна на АГ специалисти. Не на последно място са и случаите на насилие над деца във формална грижа, което е повод за проверка на дейността на общините като доставчици на услугата приемна грижа. Усилията на Агенцията ще бъдат насочени и към популяризиране на Националната телефонна линия за деца 116 111 като един от най-лесните, бързи и напълно безплатни способи за подаване на сигнал за дете в риск, както и за информиране и консултиране. ДАЗД ще продължи своята дейност за защита на децата в случаи с международен елемент, децата – жертви на трафик и експлоатация.